

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ ORTAOKUL
GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
UYGULANMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN
YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ**

GÜLHAN KARAGÖZ
1218215152

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AYLİN GÜRBÜZ

EDİRNE/2024

Tezin Adı: Çoklu Zeka Kuramının Ortaokul Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Yeterliliklerinin Belirlenmesi

Hazırlayan: Gülhan KARAGÖZ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokullarda görsel sanatlar dersi öğretmenlerine Çoklu Zeka Kuramı'nı tanıtmak ve kuramı nasıl kullanması gerektiği ile ilgili bilgi sağlamaktır. Aynı zamanda öğretmenlerin kurama ilişkin yeterliliklerini en üst seviyeye çıkarmak ve öğrencilerle ilgili etkinliklerde, kullanılması hedeflenen çalışmalarda yardımcı olmaktır.

Araştırmanın bulgularına göre Çoklu Zeka Kuramı Temelli Öğretimin öğretmenlerin kendi alanlarına olan katkısını arttırması ve öğrencilerin akademik başarılarını, derse karşı ilgilerini ve derse devamlarını arttıracakı düşünülmektedir. Görsel sanatlar öğretmenleri Çoklu Zeka Kuramı'nı derslerinde kullanarak dersin verimli ve etkin kullanımını sağlayacaklardır.

Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı kullanırken birçok becerinin ortaya çıktığını düşünmektedirler. Bu beceriler; yaratıcı düşünme becerisi, gözlem becerisi, araştırma becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi, girişimcilik becerisi, eleştirel düşünme becerisi, iş birliği becerisi vb gibi... Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları aktif bir şekilde rol almaktadır. Öğrencilerde birden fazla zeka alanı aynı anda görülmektedir.

Öğretmenlerin Çoklu Zeka Kuramı ile ilgili görüşlerinin alınmasıyla elde edilen sonuçlar doğrultusunda, derslerde öğrenciler için daha etkili etkinliklerin uygulanacağı ve derslerin daha aktif geçeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Zeka Kuramı, Görsel Sanatlar, Görsel Sanatlar Eğitimi, Çoklu Zeka Etkinlikleri.

Title of the Thesis: Determination of Teacher Competencies for the Application of Multiple Intelligences Theory in Secondary School Visual Arts Courses

Prepared by: Gülhan KARAGÖZ

ABSTRACT

The purpose of this study is to introduce the Multiple Intelligence Theory to secondary school visual arts teachers and to provide information on how to use the theory. At the same time, it is to maximize the theoretical competence of teachers and to assist them in activities related to students and in studies that are intended to be used.

According to the findings of the research, it is thought that Multiple Intelligence Theory-Based Teaching will increase teachers' contribution to their field and increase students' academic success, interest in the course and attendance. Visual arts teachers will use the Multiple Intelligence Theory in their lessons to ensure efficient and effective use of the lesson.

Teachers think that many skills emerge when using MCQ in visual arts education classes. These skills; such as creative thinking skills, observation skills, research skills, social and cultural participation skills, entrepreneurship skills, critical thinking skills, cooperation skills, etc. Some intelligence areas play an active role in the emerging skills. More than one intelligence area is seen in students at the same time.

In line with the results obtained by taking teachers' opinions about the Theory of Multiple Intelligences, it is thought that more effective activities will be implemented for students in the lessons and the lessons will be more active.

Key Words: Multiple Intelligence Theory, Visual Arts, Visual Arts Education, Multiple Intelligence Activities.

ÖN SÖZ

Çoklu Zeka Kuramı' nın eğitim öğretim faaliyetlerine olan katkısı yadsınamaz bir şekildedir. Çoklu Zeka Kuramı, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları en aza indirmede görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olmaktadır. Kuramın öğretimde uygulanmasında olumlu katkıları görülmektedir.

Okullarda bireysel farklılıklar dikkate alınarak, öğrenci yetenekleri ortaya çıkarılmalıdır. Sayısal ve sözel derslerdeki başarılarına göre öğrenciler başarılı başarısız olarak değerlendirilmemelidir. Bu da öğretmenin kendi müfredat programındaki yeteneğini kullanmasıyla orantılıdır. Öğretmen alanında ne kadar uzman ise o kadar farklı öğretimi dersinde uygulayarak çok sayıda öğrenciye ulaşabilir. Çoklu Zeka Kuramı ile birlikte öğrencinin, baskın olduğu zeka oranına göre eğitim sağlanmalıdır. Görsel sanatlar öğretmenleri, çoklu zeka kuramını, derslerinde kullanarak dersin verimli ve etkin kullanımını sağlayacaklardır.

Çalışma sürecimde, başta, beni ve arkadaşlarımı gönülden destekleyen, yol gösteren, içtenlikle bir arkadaş gibi ilgilenen sevgili danışmanım, Prof. Dr. Aylin GÜRBÜZ' e ve Doç. Dr. Figen GİRĞİN' e teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca her zaman yanımda olan sevgili aileme ve motivasyonumu arttıran arkadaşlarıma, olumlu tavrıyla beni her zaman destekleyen ve yardımcı olan arkadaşlarım; Türkçe öğretmeni Kezban KURT' a ve Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi olan Gamze DURLU' ya teşekkürlerimi sunuyorum. Okulum öğretmenlerinden Teknoloji ve Tasarım öğretmeni Kadir GÜLEÇ' e de katkılarından dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Araştırma sürecimin uygulama aşamasında İstanbul, Esenyurt ilçesindeki tüm görsel sanatlar öğretmenlerine de araştırmama sağladığı katkıları için teşekkürlerimi sunuyorum.

Gülhan KARAGÖZ

İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
GÖRSELLER LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Problemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Varsayımlar	4
BÖLÜM II.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Zeka	5
2.2. Görsel Sanatlar ve Çoklu Zeka Kuramı.....	6
2.2.1. Görsel Sanatlar	6
2.2.1.1. Resim	8
2.2.1.2. Heykel.....	10
2.2.1.3. Grafik Tasarım.....	11
2.2.1.4. Seramik.....	12
2.2.1.5. Fotoğraf.....	13
2.2.1.6. Mimari.....	14
2.2.2. Çoklu Zeka Kuramı	15
2.2.2.1. Çoklu Zeka Alanları.....	16
2.2.2.1.1. Sözel-Dilsel Zeka	16
2.2.2.1.2. Görsel-Uzamsal Zeka	18
2.2.2.1.3. Mantıksal-Matematiksel Zeka	21
2.2.2.1.4. Müziksel-Ritmik Zeka	23
2.2.2.1.5. Bedensel-Kinestetik Zeka	25

2.2.2.1.6. İçsel Zeka	27
2.2.2.1.7. Sosyal-Kişiler Arası Zeka	29
2.2.2.1.8. Doğacı Zeka	31
2.2.3. Bireysel Farklılıklar	33
2.2.4. İlgili Araştırmalar	34
2.2.5. Çoklu Zeka Etkinlikleri	36
BÖLÜM III	61
3. YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi Araştırma Grubu.....	61
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları.....	61
3.4. Verilerin Analizi	62
BÖLÜM IV	64
4. BULGULAR VE YORUM.....	64
4.1. Bulgular	64
4.2. Yorum.....	85
BÖLÜM V	86
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	86
5.1. Sonuç.....	86
5.2. Öneriler.....	87
BÖLÜM VI	89
6. KAYNAKÇA/ BİBLİYOGRAFYA	89
6.1. GÖRSEL KAYNAKÇA	91
BÖLÜM VII.....	95
7. EKLER.....	95

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul.....	7
Görsel 2: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul	8
Görsel 3: Gülhan Karagöz, 4 yaş çocuk resmi, 2022, İstanbul	9
Görsel 4: İlhan Koman, Akdeniz Heykeli.....	11
Görsel 5: İhap Hulusi Görey, Alfabe	12
Görsel 6: Gülhan Karagöz, Seramik Örneği, 2023	13
Görsel 7: Gülhan Karagöz, 2022, Edirne	14
Görsel 8: Alexandre Vallaury, İstanbul Arkeoloji Müzesi.....	15
Görsel 9: Claude Monet, Kitap Okuyan Kadın	18
Görsel 10: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışması, 2021,İstanbul	20
Görsel 11: Ömer Adil, Kızlar Atölyesi	21
Görsel 12: M.C. Escher, Gökyüzü ve Su.....	23
Görsel 13: Gülhan Karagöz, 2019, Malatya.....	24
Görsel 14: Fikret Mualla, Cazcılar	25
Görsel 15: Edgar Degas.....	26
Görsel 16: Gülhan Karagöz.....	27
Görsel 17: Pierre Auguste Renoir, Şemsiyeli Lise.....	28
Görsel 18: Şeref Akdik, Mektebe Kayıt.....	30
Görsel 19: Fikret Mualla, Selamlaşma	31

Görsel 20: Neşet Günal, Başakçılar	32
Görsel 21: Van Gogh, Öğle Molası	32
Görsel 22: Öğrenci Çalışması	36
Görsel 23: Öğrenci Çalışması	36
Görsel 24: Öğrenci Çalışması	37
Görsel 25: Öğrenci Çalışması	38
Görsel 26: Öğrenci Çalışması	38
Görsel 27: Öğrenci Çalışması	38
Görsel 28: Öğrenci Çalışması	39
Görsel 29: Öğrenci Çalışması	40
Görsel 30: Öğrenci Çalışması	41
Görsel 31: Öğrenci Çalışması	42
Görsel 32: Öğrenci Çalışması	43
Görsel 33: Öğrenci Çalışması	43
Görsel 34: Öğrenci Çalışması	45
Görsel 35: Öğrenci Çalışması	45
Görsel 36: Öğrenci Çalışması	46
Görsel 37: Öğrenci Çalışması	46
Görsel 38: Öğrenci Çalışması	47
Görsel 39: Öğrenci Çalışması	47
Görsel 40: Öğrenci Çalışması	49
Görsel 41: Öğrenci Çalışması	50
Görsel 42: Öğrenci Çalışması	51

Görsel 43: Öğrenci Çalışması	52
Görsel 44: Öğrenci Çalışması	53
Görsel 45: Öğrenci Çalışması	54
Görsel 46: Öğrenci Çalışması	55
Görsel 47: Öğrenci Çalışması	56
Görsel 48: Öğrenci Çalışması	56
Görsel 49: Öğrenci Çalışması	57
Görsel 50: Öğrenci Çalışması	58

KISALTMALAR LİSTESİ

Çoklu Zeka Kuramı: ÇZK

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Çoklu Zeka Kuramı (ÇZK), Gardner ile tanıdığımız, eğitim-öğretim sistemine katkıları olan bir kuramdır. Kuram sayesinde öğretimde, birçok öğrenciye ulaşılabilmiştir. ÇZK bireysel farklılıkları dikkate alan, her öğrenciye önem veren, öğrenci yeteneklerini ortaya çıkaran bir kuramdır.

“ÇZK insan zihnine açılan adeta bir pencere gibidir ve beynin farklı bölümlerine ait özel fonksiyonları açıklar. Diğer bir deyişle, ÇZK bir bireyin dünyadaki içeriğe (olgu, olay ve nesnelere) nasıl tepkide bulunduğunu ve bu içeriği nasıl içselleştirip zihninde yorumladığını açıklamaya çalışır. ÇZK açısından bakıldığında zeka, çok yönlü bir kapasitedir, bir potansiyeldir veya bir yetidir. Ayrıca, zeka bir bireyin kalıtımıyla olduğu kadar, onun sosyokültürel çevresiyle olan etkileşim ve deneyimleriyle de şekillenir” (Saban, 2010, s. 1).

“Geleneksel eğitim sistemlerindeki esas problem, bazı öğrencilerin öğrenme özürülü olması değil, birçok öğretmenin öğretme özürülü olmasıdır; yani, öğretim yaklaşımını farklı yollarla öğrenen öğrencilere göre uyarlayamamasıdır. Nitekim öğretim sürecinde karşılaşılan çeşitli problemleri öğrencilere atfetmek, birçok öğretmenin kendi pedagojik yetersizliğini maskeleyerek için kullandığı etkili bir savunma mekanizmasıdır” (Saban, 2010, s.1).

Geleneksel öğretim sisteminde bireysel farklılıklar dikkate alınmadığından problemli bir eğitim sistemiyle karşılaşmıştır. Öğretim yöntemini iyi planlayamayan eğitimciler geleneksel yaklaşımlara bağlı kalmışlardır. Gelenekselci müfredatta öğrencinin ne istediğinin, duygu ve düşüncelerinin önemi yoktur. Adeta bir makine gibi öğretileni ezberler. Günümüz okullarında bu tarz problemlerle çok fazla karşılaşmaktadır. Öğrenciler ilgi alanlarına göre değil kalıplaşmış dersler üzerinden değerlendirilmektedir. Belli dersleri geçemeyen öğrenciler tabiri caizse zekasız, tembel olarak nitelendirilmektedir. Bu durum görsel sanatlar gibi yetenek dersleri olan, beden eğitimi ve müzik derslerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dersler genel

olarak boş saat dersleri olarak görülmekte ve istenilen değeri görememektedir. Çoklu zekanın ortaya çıkması ve her bireyin farklı zeka alanlarına sahip olduğu anlayışı ile gelenekselci yaklaşımlar giderek önemini yitirmiştir.

“Sözel ve sayısal zekâ ile sınırlı kalmış eğitim- öğretim ortamlarında çoklu zekâ kuramı ile geniş ufuklara yelken açılmıştır. Zekânın aslında yetenekten farklı bir şey olmadığı ve her öğrencinin dikkatini çekecek bir yöntemin olabileceği, eğitimcileri yeni arayışlara yönlendirmiştir. Çoklu zeka anlayışının eğitim ortamına sunduğu yeniliklerden en çok etkilenen derslerden biri olarak görsel sanatlar dersi de öğrencilere çok çeşitli etkinliklerin sunulabileceği alanlardan biridir. Bu alanı renkli ve eğlenceli hâle getirmek ise öğretmenin hayal gücünün genişliği ile orantılıdır” (Ayaydın, 2015, s.49).

Görsel sanatlar eğitiminde öğretmen çoklu zeka etkinliklerini kullanarak öğrencilerin hayata daha aktif katılım göstermesini sağlayabilir ve dersin tek düze geçmesini önleyebilir. Örneğin; özgün baskı teknikleri, altı şapka tekniği, tartışma, sanatsal münazara, hayal kurma, tasvir etme, sanat yarışmaları, seramik ve kil çalışmaları, üç boyutlu maketlerle çalışmalar, heykel yapımı, grupla resim yapma teknikleri, karikatür, grafik tasarım tekniği, fotoğraf, müzeler ve doğa gezileri, drama gibi görsel ve bedensel hareketlerin olduğu tekniklerle çok sayıda öğrenciye ulaşılabilir. Öğretmenler bu etkinlikleri kullanarak öğrencilerin, yaparak yaşayarak öğrenmesini, kendini dersin içinde canlı tutabilmesini, kendi öz değerlendirmesini yapabilmeyi, işbirlikçi gruplarda empati kurabilmesini, fikirlere saygı duyabilmeyi ve grupla hareket etmeyi öğrenmesini, eleştirel ve yaratıcı düşünebilmesini, günlük hayata katılım göstermesini sağlayabilir.

Bu bölümde; araştırma problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Araştırma Problemi

Araştırmanın problemi; Çoklu zeka kuramının ortaokul görsel sanatlar dersinde uygulanmasına yönelik öğretmen yeterlilik düzeyi nedir?

Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir;

- 1.Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı tanıyor mu?
- 2.Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı uygulayabiliyor mu?
- 3.Öğretmenlerin görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı uygulamasının ne gibi katkıları vardır?
- 4.Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı uygulamada zorlanıyor mu?
- 5.Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı hangi aralıklarla tekrarlıyor?
- 6.Öğretmenlerin görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı kullanmalarının sebepleri nelerdir?
- 7.Öğretmenler görsel sanatlar eğitimi dersinde çoklu zeka alanlarını hangi etkinliklerde ortaya çıkarıyor?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ortaokullarda görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ÇZK' nı tanıtmak ve kuramı nasıl kullanması gerektiği ile ilgili bilgi sağlamaktır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin ÇZK hakkında bilgi düzeylerini ve kuramı uygulamalarında kullanıp kullanmadıklarını tespit etmektir. Aynı zamanda öğretmenlerin kurama ilişkin yeterliliklerini en üst seviyeye çıkarmak ve öğrencilerle ilgili etkinliklerde, kullanılması hedeflenen çalışmalarda yardımcı olmaktır. Etkinlik örneklerinin çeşitlerini kurama uygun olarak arttırmak için araştırmacının mesleki deneyimlerinden faydalanılacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

ÇZK' nın eğitim öğretim faaliyetlerine olan katkısı yadsınamaz bir şekildedir. Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları en aza indirmede öğretmenlere yardımcı olmaktadır. Kuramın öğretimde uygulanmasında olumlu katkıları görülmektedir.

Okullarda bireysel farklılıklar dikkate alınarak, öğrenci yetenekleri ortaya çıkarılmalıdır. Sayısal ve sözel derslerdeki başarılarına göre öğrenciler başarılı başarısız olarak değerlendirilmemelidir. Bu da öğretmenin kendi müfredat programındaki yeteneğini kullanmasıyla orantılıdır. Öğretmen alanında ne kadar uzman ise o kadar farklı öğretimi dersinde uygulayarak çok sayıda öğrenciye ulaşabilir.

Öğretmenlerin ÇZK ile ilgili görüşlerinin alınmasıyla elde edilecek sonuçlar doğrultusunda derslerde öğrenciler için daha etkili etkinliklerin uygulanacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

İstanbul'un Esenyurt ilçesindeki görsel sanatlar öğretmenleri ile sınırlıdır.

2023-2024 eğitim öğretim yılı güz/bahar dönemi ile sınırlıdır.

Araştırmada kullanılması düşünülen veri toplama aracıyla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Görsel sanatlar öğretmenlerinin araştırmaya destek vereceği ve katılım göstereceği düşünülmektedir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşlerinde, ölçeğe içtenlikle cevap verdiği varsayılmaktadır.

Araştırmanın, birçok görsel sanat zümresine, yapacağı etkinliklerde katkıda bulunacağı tahmin edilmektedir.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde; görsel sanatlar, zeka ve çoklu zeka terimlerinin tanımları ve aşamaları, çoklu zeka etkinlikleri, aynı zamanda görsel sanatlar ile çoklu zeka kuramını inceleyen ilgili araştırma örnekleri bulunmaktadır.

2.1. Zeka

Zeka soyut bir kavramdır. Bu yüzden günümüze kadar zekanın birçok tanımı yapılmıştır. Piaget, Binet, Thorndike, Gardner gibi birçok araştırmacı zeka üzerine çalışmalar yapmıştır. Tanımlar üzerinden gidecek olursak, araştırma için bize bu konuda en etkili yorumu Gardner yapabilir diyebiliriz. Gardner' ın zeka üzerine çalışmaları halen devam etmektedir.

“Zeka insan biyolojisi ve psikolojisinden kaynaklanan işlemlemeye dayalı belli türde bilgileri işlemeye dayanan bir kapasitedir. İnsanların çeşitli zekaları varken fare, kuş ve bilgisayarlarda başka tür işleme kapasiteleri ön plandadır. Zeka, problem çözme ya da belli bir kültürel ortam ve topluma dayanarak ürün ortaya koyma yeteneği gerektirir” (Gardner, 2006, s.17).

“Piaget' ye göre zeka, çevre ile uyuşma, düşünce ile aksiyonun teşkilatlandırılması ve yeni baştan organize edilmesi demek olan belli bir uyumlu davranış örneğidir. Uyum olayı bir aylık bebekte görülen plansız, dağınık, toplu reflekslerle başlar ve kademelerle yetişkinin şeklen mantıki muhakeme seviyesine kadar gelişir” (Clark, 1972, s. 206).

“Sorbonne Üniversitesi psikoloji laboratuar şefi Alfred Binet (1857-1911) de zeka ve onun ölçülmesi ile ilgili çalışmalarına başladığında eski ve geleneksel yöntem olan kafatasının ölçülmesi ile işe başlamıştır. Yaptığı araştırmaların sonunda kafatasının genişliği ile zeka arasında doğru orantı olduğu inancını yavaş yavaş yitirmeye

başlamıştır. İşte zeka ölçüm testlerinin ilki 1904 yılında Alfred Binet' in bu çalışmaları ile ortaya çıkmıştır. 1908 yılında bu çalışmalar gelişerek IQ (Intelligence Quality) testleri hızla geliştirilmiş ve zeka ölçümlerinde kullanılan yegane ölçüm aracı olarak kabul edilmiştir'' (Topçu, 1999, s. 5).

Ülkemizde de zeka ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara büyük katkıları olan İbrahim Alaaddin Bey'in zeka ile ilgili taramaları oldukça önemlidir. İbrahim Alaaddin Bey'in çalışmaları, o dönemde okullarda uygulanarak eğitime katkıda bulunmuştur.

“1900-1945 yılları arasında dönemde zekâ ve yetenek tanılamaları ve taramaları hakkında alana en büyük katkı kuşkusuz İbrahim Alaaddin Bey tarafından yapılmıştır. Kendisi de tanınarak, devlet bursuyla yurt dışında eğitim ve çalışmalarda bulunan İbrahim Alaaddin Bey, Alfred Binet' in zekâ testini Türkçeye çevirip yerelleştirerek yayınlayan, uygulayan, Darülmuallimin ve Darülmuallimat' ta öğretmen adaylarına öğreten ilk eğitimci olma unvanına sahip eğitim tarihimizin nadide isimlerindendir. İbrahim Alaaddin Bey'in “Çocuk Kabiliyetlerinin Teşhisi”, “Talebe Kabiliyetlerini Nasıl Tetkik Etmeli” adları ile yayınladığı makaleleri bir araya getirildiğinde küçük bir kılavuz kitap hüviyeti kazanmaktadır. 1915'te Doktor Simon ve Alfred Binet' ten çevirerek yayınladığı “Zekanın Mikyası Usulleri” adlı 94 sayfalık kitabı Türkiye'de kullanılan uygulama kılavuzlu ilk zeka testi olma özelliğine sahiptir” (Kömür, 2020, s, 80).

2.2. Görsel Sanatlar ve Çoklu Zeka Kuramı

2.2.1. Görsel Sanatlar

Görsel sanatlar, göze hitap eden ürünler çıkaran sanatlardır. Görsel zekanın ön planda olduğu resim, seramik, heykel, mimarlık, grafik tasarım, moda tasarımı, fotoğraf, minyatür, el sanatları ve çini bu sanatlara örnek gösterilebilir. Görsel sanatlar,

öğrencinin kendini gerçekleştirmesine katkı sunduğu, yeteneklerini ortaya koymasına yardımcı olan bir alandır.

“Görsel Sanatlar, öğrencinin yeteneklerini ortaya koyabileceği, kişiliğini yansıtabileceği ve gizli kalmış duygularını açabileceği bir eğitim alanıdır” (Ayaydın, 2009, s. 56, 57).

Görsel 1: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul (yazarın arşivinden).

“Görsel Sanatlar eğitimi genel eğitimin amaçlarına da hizmet eden önemli bir eğitim-öğretim alanıdır. Bu alanda hem sanat yoluyla eğitim hem de eğitim yoluyla sanat yapılır. Eğitim yoluyla sanat yapılırken sanat ön planda, sanat yoluyla eğitim yapılırken de eğitim ön planda düşünülebilir. Her iki şekilde de sanat ve eğitim birbirinden ayrı düşünülemez” (Ayaydın, 2017, s. 15).

2.2.1.1. Resim

Resim, ‘‘Plastik sanatların en başta gelen dalıdır. Gerçekliğin nesnelerini ve olaylarını, sağlam bir yüzey üzerinde renkler yardımıyla tasarımlar’’ (Eroğlu, 2013, s. 114).

‘‘Resim, kuralları olan; çizgi, renk, leke, benek elamanları ile yapılan bir denemeler zinciridir. Bir şeyler çizmek, boyamak ve biçim vermek, konuşmak kadar doğal olan insan davranışlarıdır. Bunlar insanın kendini anlatma biçimleridir. Kendini anlatma, ancak belirli kuralların öğrenilmesiyle gerçekleşir’’ (Südor, 2006, s. 11).

Görsel 2: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul (yazarın arşivinden).

Resim en bilinen tanımıyla, insanların duygu ve düşüncelerini bir yüzey üzerine kalem, boya, vb... malzemeleri kullanarak aktarmasıdır. Bir tür dışavurum, çizim yaparak rahatlama, duyguların aktarılmasıdır. Görsel 1 ve Görsel 2’de de görüldüğü gibi, her resim bir duygu aktarmaktadır. Hangi resme bakarsak bakalım bir anlam içerdii görülmektedir. İnsanlar herhangi bir sergide bile bir sanatçının resminin başına gittiğinde, bu resim ne ifade ediyor diye sorabilmektedir. Bir eğitim alınmasa bile

insanların çizimlerinde bir ifade görülebilir. İnsanoğlu doğduğu andan itibaren henüz okuma yazma bilmediğinden gelişimini tamamlamasıyla, henüz konuşmaya başlamasa bile, resim yapmaya başlayabilir. Duyguların aktarılmasıyla gözlenen bazı resimlerde, hiç eğitim almamış, okuma yazma bilmeyen küçük bir çocuğun resimlerini ele alırsak, çocuğun yaptığı resimde bir şeyler anlatmak istediğini görebiliriz.

“İki üç yaşlarındaki bir çocuk kalemi eline aldığı anda kağıda yer seçimi yapmadan rastgele çizmeye başlar. Siz çizdiklerini bir şeye benzetmeseniz de o bunun bir araba veya çocuk resmi olduğunu söyleyecektir. Dört yaşından sonra çizdikleri bir şeye benzemeye ve sayfada yer seçmeye başladığı, ortaya ev, sağa ve sola ağaç ve insan yerleştirdiği görülmektedir. Güneş yukarıda gökyüzünde, çiçekler aşağıda toprağın üstünde çizilir. Bu gelişim çocuğun kendisini ve çevresini tanımaya başladığını göstermektedir” (Çankırlı, 2012, s. 218).

Görsel 3: 4 yaş çocuk resmi, 2022, İstanbul (yazarın arşivinden).

Görsel 3’ te görüldüğü gibi, çocuğun kendisini ve çevresini tanımaya başlamasıyla, çizdiği nesnelerin ve figürlerin anlamları belirginleşir. Çizdiği bir ev örneğinin, bacasından duman tütüyorsa, pencereleri açıksa, rengi, vs... mutlu bir aileye sahip

olduğu gözlenir. Çizmiş olduğu bir başka bir çizimini ele alırsak, çocuklara bir aile resmi yapın dediğimizde aile bireylerini nasıl çizdiği gözlemlenerek, ev içinde şiddet olayları var mı ya da ailede çocuğun ne kadar mutlu olduğu anlaşılabilir. Çizmiş olduğu baba figüründe ya da anne figüründe elleri büyük yapıyorsa, ya da ikisinden birinin ağız kısmını boş bıraktıysa şiddet olayı söylenebilir. Kendisiyle ilgili bir çizim yaptığında örneğin kulaklarını büyük yapıyorsa bir işitme problemi olduğu, gözlerini büyük yapıysa bir göz rahatsızlığı ya da sevdiği bir konuda dikkatli olduğunu da söyleyebiliriz.

2.2.1.2. Heykel

Üç boyutlu olarak yapılan, kil, beton, alçı, ahşap gibi malzemelerle herhangi bir yüzey üzerine oluşturulan görsel çalışmalardır. Herhangi bir insanın, nesnenin ya da hayvanın tasviri üç boyutlu malzemelerle şekillendirilebilir. Sanatta, mimari alan içinde de önemli bir yer tutar.

“Heykel bazı çağlarda mimari yapının bünyesinden ayrı olarak dikkate alınmış, bazı ülkelerde yapının bünyesine uyan bir anlayışta yapılması uygun görülmüştür. İlk çağlarda heykel, tamamen tanrısal bir anlamdaki tasavvurları tasvir etmiş, zamanla krala ve sonra halk arasındaki kişilerin, kimselerin heykellerine dönüşmüştür” (Turani, 1993, s.56).

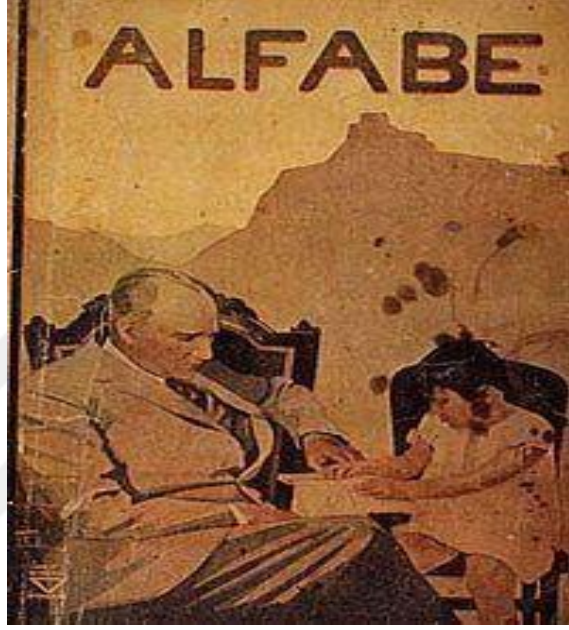
Görsel 4: İlhan Koman, Akdeniz Heykeli, 1980, İstanbul, Yapı Kredi Kültür Sanat Kitabevi (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

Görsel 4’te İlhan Koman’ın Akdeniz Heykeli görülmektedir. Sanatçının 1980 yılında yaptığı bu eserinde, bir kadın figürü görülmektedir. Kadın figürü, kollarını iki yana açmış ve insanları kucaklama hissiyle adeta bir barış simgesi oluşturmaktadır. Sanatçı eserinde görsel dokuyu üç boyutlu bir biçimde izleyiciye yansıtmıştır. Günümüzde, İstanbul Yapı Kredi Kültür Sanat Kitabevi’nde kalıcı olarak sergilenen eserin görülmesi takdire şayandır.

2.2.1.3. Grafik Tasarım

“Bir mesajı iletişim kanalıyla kitlelere ulaştırmak için, estetikten de destek alarak, resimle yazıyı birbirine arka çıkacak, destekleyecek ve tamamlayacak şekilde kullanmak kaydıyla var olan bir alandır” (Eroğlu, 2013, s.67).

Afiş ve amblem olarak olarak iki türü vardır. Afiş; sergi, konser, seminer, etkinlik, kamu spotu gibi her yerde karşılaştığımız tanıtıcı çalışmalardır. Amblem ise bir kurum ya da hizmetin yapısını oluşturmak için yapılan görsel çalışmadır.

Görsel 5: İhap Hulusi Görey, Alfabe, 1932

Görsel 5’ te İhap Hulusi Görey’in bir afişi görülmektedir. Bu afişte, Mustafa Kemal Atatürk ve yanında oturan küçük bir kız çocuğu bulunmaktadır. Afişin üzerinde yer alan “Alfabe” yazımından dolayı bunun, okuma yazma oranlarının arttırılması amacıyla yapılan bir kitap afişi olduğu düşünülmektedir. İhap Hulusi Görey, Türkiye’deki ilk afiş sanatçılarından biridir.

2.2.1.4. Seramik

Seramik, “Kil ile biçimlendirilmiş ve fırınlaştırılmış her tür eşyadır” (Peşkersoy, Yıldırım, 2011, s.189).

Seramik, tarih öncesi dönemlerden beri kullanılan kil ile şekillendirilmiş nesnelerdir. İnsanlar tarafından seramikle oluşturulan eski dönemlere ait çömlekler, kap ve çanaklardan bazıları bozulmadan günümüze kadar gelmiştir. Bu seramikler müzelerimizde sergilenerek tarihimiz hakkında önemli bilgiler de yansıtmaktadır. Seramiğin günümüzde sık rastlayabileceğimiz geniş bir alanı vardır. Süsleme alanının yaygınlaşmasıyla züccaciye sektöründe rağbet görmektedir.

Görsel 6: Gülhan Karagöz, Seramik Örneği, 2023 (yazarın arşivinden).

Görsel 6’ da görsel sanatlar dersinde, öğrenciler tarafından yapılan seramik örnekleri görülmektedir. Porselen tabaklarla yapılan etkinlikte, öğrenciler istedikleri desenleri porselen üzerine çizmektedir. Fırınlanmaya gerek duyulmayan porselen boylarıyla okullarda, öğretmenler ve öğrenciler tarafından kolay bir şekilde uygulama yapılmaktadır.

2.2.1.5. Fotoğraf

Çevremizde, doğada, özel günlerimizin ve anılarımızın teknolojik bir makineyle kaydedilmesi işlemidir. Günümüzde artık her alanda kullanılan fotoğraflama özelliği

modern çağa ayak uydurmuştur. Fotoğraf, eski zamanlardaki elde olan makinelerle daha zahmetli iken, günümüzde cep telefonları bu alanda aktif olarak kullanılmaktadır. İnsanların cep telefonlarıyla her anını yakalaması fotoğraf makinelerine olan ilgiyi azaltmıştır. Görsel 7’ de cep telefonu ile çekilen bir fotoğraf örneği görülmektedir. Edirne’de günbatımının nehir üzerinde yansıması telefon ile anlık yakalanmıştır.

Fotoğraf bir sanattır. Günümüzde, bu sanat dalıyla uğraşan kişi sayısı giderek azalmaktadır. Artık gelişen teknolojinin ürünü olan profesyonel makinelerle çekilen eserler, daha zahmetsiz gelmekte ve yapılan sergilerle ziyaretçilere sunulmaktadır.

Görsel 7: Gülhan Karagöz, 2022, Edirne (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

2.2.1.6. Mimari

Mimarlık, insanların yaşamlarını sürdürmeleri ve barınmaları için barınaklara ihtiyaç duymasının sonucunda bir yer, mekan arayışı içinde ortaya çıkmıştır. Barınma, dinlenme, iş yeri, ev, konaklama gibi ihtiyaçları sonucunda inşa edilerek çeşitli şekillerde ve büyüklükte yapılan bina vb. yerlerin oluşturulma biçimidir. Günümüzde estetik ve yaratıcılığın etkisiyle mimarlık, sanatın önemli dallarından biridir.

Görsel 8: Alexandre Vallaury, İstanbul Arkeoloji Müzesi, 1869 (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

Görsel 8’ de Mimar, Alexandre Vallaury tarafından yapılan İstanbul Arkeoloji Müzesi görülmektedir. Müzenin kurucusu, Osman Hamdi Bey’dir. Osman Hamdi Bey’in Türk müzeciliğine katkıları büyüktür. Müzede birçok medeniyete ait olan eserleri görmek mümkündür.

2.2.2. Çoklu Zeka Kuramı

“Birbirinden bağımsız zekaların varlığıyla ilgili olarak daha önce geliştirilen kuramlar (ki sayıları oldukça fazlaydı), sadece bir ya da en fazla iki kanıta dayandıkları için ikna edici değildi. Ayrı “zekalar” sadece mantıksal analize, eğitsel disiplinlerin tarihine, zeka testi sonuçlarına, beyinle ilgili araştırmalardan elde edilen bulgulara dayandırılmıştı. Bir tek dayanağı olan bu çalışmalar, nadiren aynı zeka listesini ortaya koydu ve bu yüzden de çoklu zekayla ilgili iddialar az çok dayanıksız kaldı. Benim izleyeceğim prosedürse tümüyle farklı. Çoklu zekayla ilgili olarak kendi tezimi geliştirirken, kapsamlı ve birbiriyle bağlantısız bir dizi kaynaktan yararlandım: Dahiler, zeki insanlar, beyni hasar görmüş hastalar, budala dâhiler (idiot savants)

normal çocuklar, normal yetişkinler, konunun farklı yönleri üzerine uzmanlaşmış insanlar ve farklı kültürlerden insanlar. Bu farklı kaynaklardan toplanan birbirine yakın kanıtlar, hangi farklı zekaların var olabileceğine dair olan ön listeyi güçlendirdi (ve bana kalırsa bu listeyi değerlendirdi)” (Gardner, 2021, s. 61).

“Çoklu Zeka Kuramı problem çözme becerilerinin biyolojik kökenlerinin ışığında çerçevelendirilir. Kuramda sadece insan türü için evrensel olan beceriler (fare, kuş ve bilgisayarlardan yine ayrılıyor) dikkate alınır. Buna rağmen bir problem çözme formunu göstermeye biyolojik yatkınlık, o alanın kültürel yapısıyla da birleşmiş olmalıdır” (Gardner, 2006, s. 17-18).

“Howard Gardner'in Çoklu Zeka Teorisi; bizim, insanın yeterlilikleri konusundaki düşüncelerimizi kökten değiştirmemize yardım edecek bir potansiyele sahiptir. Gardner'in bu kuramdaki asıl hedefi; zekanın tek bir yapıdan meydana gelmediğini ve insanların en az birbirinden bağımsız yedi ayrı zekaya sahip olduğunu ve bunların zaman içinde geliştirilebileceğini insanlara kanıtlamaktır” (Altan, 1999, s. 4).

“Bireyin çevreye uyumu ve bu çevrede başarılı olabilmesi için kendi zekâ özelliklerini tanıyabilmesi çok önemlidir. Bu nedenle okullarda, öğrencilerin zihinsel kapasitelerini deneyebilecekleri çeşitli öğretim programları geliştirilmeli ve öğrencinin aktif olarak katılımının sağlandığı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır” (Başaran, 2004, s. 8).

2.2.2.1. Çoklu Zeka Alanları

Çoklu zeka alanları; sözel-dilsel zeka, görsel-uzamsal zeka, mantıksal-matematiksel zeka, müziksel zeka, bedensel-kinestetik zeka, içsel zeka, sosyal-kişiler arası zeka, daha sonra ortaya çıkarılan doğacı zeka olarak sıralanabilir.

2.2.2.1.1. Sözel-Dilsel Zeka

“Sözel-dil zekası, bir bireyin kendi diline ait kavramları bir masalcı, bir konuşmacı veya bir politikacı gibi sözlü olarak ya da bir şair, bir yazar, bir editör veya bir gazeteci

gibi yazılı olarak etkili bir biçimde kullanabilme kapasitesidir. Bu türdeki zeka, bir insanın kendi dilini gramer yapısına, sözcük dizimine ve vurgusuna ve kavramları da kastettikleri anlamlarına uygun olarak büyük bir ustalıkla kullanmayı gerektirir” (Saban, 2005, s. 7).

“Sözcükler zekası ya da bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilme yeteneğidir. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma ile iletişim sağlayarak, bu zekanın en belirgin özellikleri kullanılır. Daha önemlisi, dil zekasının kullanımı, önceki bilgiyi ve anlamayı yeni bilgiye bağlamaya yardımcı olmakta ve bağlantının nasıl olduğunu açıklamaktadır. Dil zekası iletenin bireysel olarak algılanmasını sağlar. Okullarda bu zeka türüne çok önem verilir”(Bümen, 2005, s. 9).

“Dil jestler ya da yazıyla aktarılsa da kilit önem taşıyan yanı bir ses sistemi ve insan kulağına yönelik bir mesaj olmasıdır. İnsan dilinin evrimini ve bugün insan beynindeki temsilini anlama çabası, insan dili ile işitsel- sözel sistem arasındaki bağa önem verilmediği sürece yetersiz kalacak, amacına ulaşamayacaktır. Bununla birlikte, sadece anatomik düzenlemeye kilitlenen bir dil öğrencisi, dilin şaşırtıcı esnekliğini, yetenek sahibi olanlar kadar sorunlu insanların dil miraslarını iletişim ve ifade amacıyla nasıl kullandığını gözden kaçırabilir” (Gardner, 2021, s. 155).

Sözel-dil zekası gelişmiş bireyler;

- . Konuşma kabiliyetleri yüksektir ve diksiyonları iyidir.
- . Sözel içerikli konularda ezber ve hatırlama oranları yüksektir.
- . Yazmayı diğer bireylerden daha çok severler.
- . Şiir, hikaye, paragraf, makale yazma vb. konularda başarılıdırlar.
- . Hızlı okur ve çabuk anlarlar.
- . İnsanlarla sözlü iletişimleri yüksektir.
- . Dinlemeyi ve tartışmayı severler.
- . Dili etkin kullanırlar.
- . Kitap, gazete ve dergi okumayı severler.

.Mani, bulmaca ve söz oyunlarında kelime hazineleri yüksek olduğundan başarılıdırlar.

Görsel 9: Claude Monet, Kitap Okuyan Kadın, 1872, Tuval üzerine yağlı boya, Baltimore, Maryland, Walters Sanat Müzesi.

Görsel 9’da Claude Monet’ in “‘Kitap Okuyan Kadın’’ adlı eseri görülmektedir. Sanatçının eserinde kadın figürü, ağaca dayanmış bir şekilde yere oturmuştur ve çimlerin üzerinde keyifli bir şekilde kitap okumaktadır. Sözel-dilsel zekanın belirgin olduğu resimde figür severek kitabını okumaktadır.

2.2.2.1.2. Görsel-Uzamsal Zeka

“Görsel-uzamsal zeka alanı, bir bireyin çevresini objektif olarak gözleme, algılama, değerlendirme ve bunlara bağlı olarak da dış çevreden edindiği görsel ve uzamsal fikirleri grafiksel olarak sergileme kabiliyetlerini içerir. Görsel-uzamsal zekaya sahip olan insanlar; yer, zaman, renk, çizgi, şekil, biçim ve desen gibi olgulara ve bu olgular arasındaki ilişkilere karşı aşırı hassas ve duyarlıdırlar. Dolayısıyla, görsel-uzamsal zekası güçlü olan kişiler; varlıkları, olayları veya olguları

görselleştirerek ya da resimlerle, çizgilerle ve renklerle çalışarak en iyi şekilde öğrenirler” (Saban, 2010, s.13).

“Uzamsal zekadaki yeteneğimiz üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü ne kadar hayal edebildiğimizle ilgilidir. Burada nesneyi görmeden, zihinde canlandırma ve ayrıntıları görebilme söz konusudur. (Gardner uzamsal zekanın görme engellilerdede şekillendiğini vurgulamaktadır). Uzamsal zeka, görsel düşünme ve şekil / uzay özelliklerini şekil ve grafiklerle ifade etme, çizme, boyama ve şekil verme gibi davranışları kapsar”(Talu, 1999, s. 166).

“Uzamsal düşünmenin bilime katkısı yeterince vurgulanmasa da görsel sanatlar açısından kilit önem taşıdığı apaçıktır. Resim ve heykel, görsel ve uzamsal dünyaya duyarlılık kadar, bunları bir sanat eserinde yeniden yaratabilme becerisini de gerektirir. İncelikli bir hareketin kontrolü gibi başka bazı entelektüel becerilerin de kuşkusuz katkısı vardır, ama grafik sanatların olmazsa olmazı uzamsal alanla ilgilidir” (Gardner, 2021, s.264).

“Gardner’ e göre zihinsel gelişimin en son vardığı yerlerden biri sanattır. Bu sanat yoluyla değil, sanatın içinde gerçekleşir. Sanatta kullanılan simgelerin ve simge dizgelerinin becerilerle oluştuğunu öne sürer. Ancak sanatsal alanı kesin olarak bilişsel bilimsel alandan ayırır. Ona göre sanatsal alanda usçu (ussal) düşünceye yer yoktur. Ayrıca sanatı, çocuğa verilmiş bir yeti olarak görür” (San, 2008, s. 129).

Görsel-uzamsal zekaya sahip bireyler mimariye, perspektife, altın orana, estetiğe, renklere, sanata daha meraklı insanlardır. Ressamlar, mimarlar, arkeologlar, mühendisler, pilotlar, kaptanlar görsel hafızası yüksek bireylerdir. Görsel zekaya sahip bireylerin yaratıcılıkları yüksektir. Görsel 10’da görsel zekaya sahip bir bireyin çizdiği resim görülmektedir.

Görsel-uzamsal zekası gelişmiş bireyler;

- . Renklere meraklıdır ve renklerin anlamlarına odaklanırlar.
- . Estetiğe ve sanata değer verirler.

- . Şekiller, çizgiler ve biçim konusunda dikkatlidirler.
- . Harita, tablo ve bulmaca gibi etkinliklerde hafızaları kuvvetlidir.
- . Hayal kurmayı severler.
- . Güzel yazma becerileri yüksektir.
- . Film, belgesel vb. görsel sunumları severek takip ederler.
- . Üç boyutlu modeller ve maketlerle ilgilenirler.
- . Beden dili konusunda insanları iyi takip ederler.
- . Okumayı ve karalamayı severler.
- . Resim çizmeyi ve boyayla ilgili etkinlikleri severler.

Görsel 10: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışması, 2021, İstanbul (yazarın arşivinden).

Görsel 11: Ömer Adil, Kızlar Atölyesi, 1919, Tuval üzerine yağlı boya, 81x118 cm, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi.

Görsel 11’de sanatçı Ömer Adil’in bir çalışması görülmektedir. Sanatçı eserinde bir sanat atölyesini konu edinmiştir. Resimde, görsel zeka belirgin bir şekilde görülmektedir. Eserde hem sanatçının hem de tuval içindeki figürlerin görsel-uzamsal yeteneğinin olduğu, sanata ilgi duydukları anlaşılmaktadır.

2.2.2.1.3. Mantıksal-Matematiksel Zeka

“Mantıksal-matematiksel zeka, sayıları ve mantıksal ilişkileri düşünmeyi içerir. Muhakeme etme, soyut ve sembolik problemleri çözebilme, sebep sonuç ilişkilerini kurabilme, eleştirel düşünebilme becerisidir” (Artut vd., 2010, s. 98).

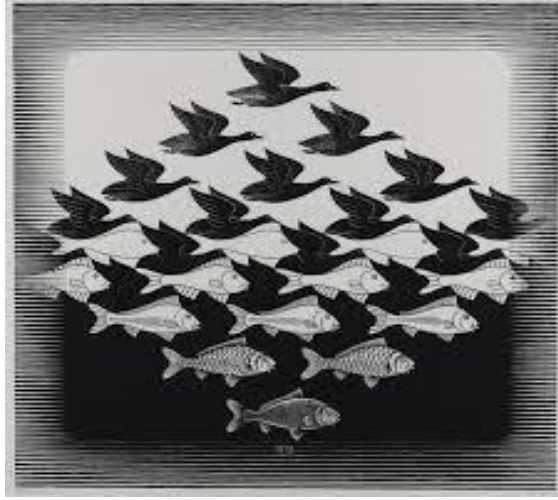
Mantıksal-matematiksel zeka; neden sonuç ilişkilerine, hesaplamaya, varsayımlara, soyut düşünmeye, kurallara dayanır. Bu zeka alanını etkin kullanan kişiler; bilim adamları, bilgisayar programcıları, mühendisler, matematik öğretmenleri,

muhasibeciler gibi alanlar da sıralanabilir. Daha çok işlemsel düşünme gücüne sahip kişilerdir (Görsel 12).

Gardner (2021:189)' e göre, “Benim “mantıksal-matematiksel” zeka dediğim becerinin kökenleri, dil ve müzik zekasından farklı olarak, işitsel-sözel alanda değildir. Aksine bu becerinin izleri nesneler dünyasıyla tanışmaya kadar sürebilir. Küçük çocuk nesneler dünyasıyla karşılaşarak, onları düzenleyerek, yeniden düzenleyerek, sayarak mantıksal-matematiksel alanla ilgili ilk temel bilgisini edinir. Bu ilk noktadan itibaren de hızla, mantıksal-matematiksel zeka nesneler dünyasından ayrılmaya başlar.

Mantıksal-matematiksel zekası gelişmiş bireyler;

- . Sayıları ve problemleri hızlı bir şekilde kullanırlar.
- . Neden sonuç ilişkilerini kurarlar.
- . Analiz sentez işlemlerini kolayca yapabilirler.
- . Matematiği, işlemleri severler.
- . Şemaları, tabloları ve bulmacaları çözerler.
- . Mantıklı ve soyut düşünebilme gücüne sahiptir.
- . Satranç ve zeka oyunlarını severler.
- . Makineleri, deneyleri, teknolojiyi severler.

Görsel 12: MC Escher, Gökyüzü ve Su I, 1938, Tahta baskı, Michael S. Sachs koleksiyonu, Hollanda.

Görsel 12’ de sanatçı Escher’ in “Gökyüzü ve Su” adlı eserini görmekteyiz. Sanatçı eserinde mantıksal-matematiksel zekanın güzel bir örneğini yansıtmıştır. Sanatçının eserlerinde soyut matematiksel kavramlar, işlemler, iç içe geçen figürler, yansımalar ve simetri de bulunur.

2.2.2.1.4. Müziksel-Ritmik Zeka

Müziksel-ritmik zekaya sahip bireylerde seslere karşı aşırı duyarlılık hissetme ve notaları ayırt etme, müziksel yeteneğin üstün gücüdür. Şarkı söylemek kolay gibi görünse de bir müzik aleti çalmak ve müzik kulağına sahip olmak takdir edilesi bir durumdur.

“Beynin belirli bölümleri müziğin algılanması ve üretiminde önemli rol oynar. Müzikal becerinin beyindeki yeri dilde olduğu gibi açıkça belirlenmese de bu bölgeler karakteristik olarak sağ yarım kürede bulunur” (Gardner, 2006, s. 20).

“Müzik zekası, duyguların aktarımında müziği araç olarak kullanan insanların sahip olduğu bir zeka türüdür. Bu kişilerde ritim, melodi, perde duyarlılığı bulunur. Enstrüman çalma, söylenen şarkıların benzerini bulma gibi yeteneğe sahiptirler. Bu

zekaları baskın olanlar, müzisyen, koro solisti, orkestra şefi olabilirler'' (Yolcu vd., 2010, s. 46).

Görsel 13'te de görüldüğü gibi çeşitli müzik aletlerinin olduğu bir orkestrada müziksel zekası baskın olan kişiler birlikte hareket ederek duygularını aktarmaktadırlar.

Müziksel-ritmik zekası gelişmiş bireyler;

- . Çevredeki seslere duyarlıdırlar.
- . Melodilere ve ritme ayak uydururlar.
- . Müzik aleti çalma kabiliyetleri yüksektir.
- . Notaları kolaylıkla kavrarlar.
- . Şarkı söylemeyi severler.
- . Günlük hayatlarında mutlu aktif insanlardır.

Görsel 13: Malatya' da bir orkestradan görüntü, 2019 (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

Görsel 14: Fikret Mualla, Cazcılar, Kağıt üzerine guaj boya, 33,5x54 cm

Görsel 14’ te sanatçı Fikret Mualla’nın “‘Cazcılar” adlı eseri görülmektedir. Resme baktığımızda merkezde, müzik aleti çalan üç erkek figürü görülmektedir. Figürlerdeki duruşta ritim duygusunun olduğu, müziksel zekanın yoğun olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.2.1.5. Bedensel-Kinestetik Zeka

“Bedensel-kinestetik zeka alanı; bireyin bir problemi çözmek, bir model inşa etmek veya bir ürün meydana getirmek için vücudunun belli organlarını kullanabilme kapasitesidir. Bedensel-kinestetik zeka, ayrıca koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel yeteneklerin hepsinin bir arada işlemlerini sağlayan devinimsel nitelikteki bazı özel becerileri de içermektedir” (Saban, 2010, s.15).

Bedensel-kinestetik zekası gelişmiş bireyler;

- . El göz koordinasyonları iyidir.
- . Günlük hayatta daha aktif insanlardır.
- . Sağlık konusunda oldukça bilinçlidirler.

- . Spor yapmayı ihmal etmeyen ve oyunları seven insanlardır.
- . Oldukça hareketli, enerjileri yüksek ve hızlı insanlardır.
- . Fiziksel görünümüne dikkatlidirler.
- . Yürümeyi, koşmayı ve zıplamayı severler.
- . Beden dilini etkin kullanırlar.
- . Yaparak yaşayarak öğrenirler.

Görsel 15: Edgar Degas, Dans Sınıfı, 1874, Tuval üzerine yağlı boya, 83,5x 77,2 cm, New York, Metropolitan Sanat Müzesi.

Görsel 15 ve 16’ da bedensel zekanın örneklerini görmekteyiz. Görsel 15’te Edgar Degas’ ın “Dans Sınıfı” adlı eseri görülmektedir. Sanatçı eserinde balerinleri konu

edinmiştir. Oldukça hareketli olan balerinler sahne arkasında provalarını yaparken sanatçı tarafından, başarılı bir şekilde izleyiciye yansıtılmaktadır. Bedensel zekası yüksek olan balerinler ve dansçılar enerjileri yüksek ve hareketli insanlardır.

Görsel 16: Erzurum Palandöken’de kayak yapan bir sporcu, (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

2.2.2.1.6. İçsel Zeka

“Kişinin kendi duygu yaşantısına, insandaki duygu çeşitliliğine, bu duyguları birbirinden ayırıp tanımlama ve kendi davranışlarını anlayıp yönetmek için onlardan yararlanma kapasitesine erişmesinin bir ifadesidir. İçsel zekası gelişkin kişi kendisi hakkında tutarlı ve etkili bir resme sahiptir” (Gardner, 2006, s. 29).

“Bu zeka, bireyin kendini duyma ve anlama yeteneğini ifade ediyor. Bu zekası baskın olan bireyler kendini tanıma, kendine inanma ve güvenme, disiplinli olma, hedeflerini belirleme ve kişisel problemlerini çözme becerisi gösterirler” (Yolcu vd., 2010, s.48).

İçsel zekası gelişmiş bireyler;

- . Kendine olan saygısı yüksektir.
- . Sürekli özeleştiri yapar, kendini değerlendirir.
- . Yalnız kalmaktan hoşlanır.
- . Başarılı kimlik özellikleri gösterir.
- . Hedeflerine yönelik çalışmalar yapar.
- . Kendine değer verir ve iç dünyasını dinler.
- . Günlük tutmayı severler.
- . Sakin ortamlardan zevk alırlar.

Görsel 17: Pierre Auguste Renoir, Şemsiyeli Lise, 1867, Tuval üzerine yağlı boya, Almanya, Folkwang Müzesi

Görsel 17’ de sanatçı Renoir’ in “Şemsiyeli Lise” adlı eseri görülmektedir. Esere baktığımızda merkezde duran kadın figürü, elinde şemsiye ile açık bir havada, kırdaki

izleyiciye yansıtılmıştır. Beyaz elbiseli olan kadının özgüvenli duruşu, kendine saygı duyduğunun ve kendini sevdiğinin göstergesidir. Eserde, figürün içsel zekasının yüksek olduğu belirgin bir şekilde yansıtılmıştır.

2.2.2.1.7. Sosyal-Kişiler Arası Zeka

“Sosyal zeka insanlar arasındaki farkları, özellikle ruh hali, mizaç, motivasyon ve niyetlerindeki karşıtlıkları fark etmeye dönük temel bir kapasite üzerine kurulur. Bu zekanın daha gelişmiş biçimleri yetenekli bir yetişkinin, saklanmış olsalar dahi, başkalarının niyetlerini ve arzularını okumasına imkan verir. Dini ve siyasi liderler, satış elamanları, pazarlamacılar, öğretmenler, terapistler ve anne babalarda bu beceri hayli gelişmiştir” (Gardner, 2006, s. 27).

“Bu zeka türü ile bir insanın diğer insanlardaki yüz ifadelerine, seslere ve mimiklere olan duyarlılığı ve diğer insanlardaki farklı özelliklerin farkına vararak onları en iyi şekilde analiz etme, yorumlama ve değerlendirme kabiliyetleri kastedilir. Dolayısıyla sosyal zekası güçlü olan kimselerin bir grup içerisinde grup üyeleri ile işbirliği yapma, onlarla uyum içinde çalışma ve bu kişilerle etkili olarak sözlü ve sözsüz iletişim kurma gibi yetenekleri söz konusudur” (Saban, 2005, s. 12).

Sosyal-kişiler arası zekası gelişmiş bireyler;

- . İnsanlarla iletişimleri güçlüdür.
- . Çevreleri tarafından sevilen sayılan insanlardır.
- . Günlük hayatta aktif özellikler sergilerler.
- . Empati yapabilen insanlardır.
- . Grupla yapılan çalışmalardan keyif alırlar.
- . İş birliği yetileri yüksektir.

- . Kalabalık ortamlardan rahatsızlık duymazlar.
- . Arkadaşlarıyla olmaktan onlara yardım etmekten hoşlanırlar.

Görsel 18: Şeref Akdik, Mektebe Kayıt, 1935

Görsel 18’ de sanatçı Şeref Akdik ‘in “Mektebe Kayıt” adlı eseri görülmektedir. Eserde, okula yeni kayıt olan öğrencileri ve ailelerini konu edinen sanatçı, kişilerin yüzlerindeki heyecanı da izleyiciye yansıtmıştır. Kayıt işlemini yapan kişinin, iletişim yetenekleri yüksek, insanlarla arası iyi olan, memur ya da öğretmen olduğu tahmin edilmektedir. Sanatçının eserinde, sosyal-kişiler arası zekanın belirgin olduğu görülmektedir.

Görsel 19: Fikret Mualla, Selamlaşma, Tuval üzerine yağlı boya, Özel Koleksiyon

Görsel 19’da sanatçı Fikret Mualla’nın “Selamlaşma” adlı eseri görülmektedir. Sanatçı eserinde gezintiye çıkan insanları konu edinmiştir. Bu gezintinin bayram selamlaşması ya da önemli bir davet olduğu, insanların giyimine verdiği önemden tahmin edilmektedir. Resimde kadın ve erkek figürleri şık görünümleriyle göze çarpmaktadır. Eserde sosyal-kişiler arası zeka belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.2.1.8. Doğacı Zeka

“Doğacı zekanın mevcudiyetine yönelik deliller şaşırtıcı şekilde ikna edicidir. Charles Darwin, E.O. Wilson gibi biyologlar ve John James Audubon, Roger Tory Peterson gibi kuşbilimciler bir türü diğerinden ayırıp tanımlama işini olağanüstü yaparlar. Doğacı zekası yüksek kişiler bitki, hayvan, dağ veya bulutların kendi yaşam alanlarındaki hallerinin nasıl ayırt edileceğinin fevkalade farkındadırlar. Bu yetenekler sadece görsel değildir, kuş şakımaları veya balina sesleri işitsel algı da gerektirir. Görme engelli Alman doğa bilimci Geermet Vermij, dokunma duyusuna dayanmaktadır. Doğacı zeka, sekiz zeka ölçütü üzerinden geçerli puan alır. Bu zeka

tipinde bir türün üyelerinin örneklerini tanımaya yönelik temel bir kapasite vardır’’ (Gardner, 2006, s. 31).

Doğacı zekası gelişmiş bireyler;

- . Çevreyi ve doğayı seven insanlardır.
- . Hayvanlara değer verir.
- . Çiçeklerle ve toprakla uğraşmayı sever.
- . Belgesel izlemekten keyif alır.
- . Çevreye çöp atılmasından hoşlanmaz.
- . Gezilerden hoşlanır.
- . Ekolojik dengeyle ilgilenir.
- . Küresel ısınma gibi doğayla ilgili konulara hassastır.

Görsel 20: Neşet Günel, Başakçılar, 1961, Tuval üzerine yağlı boya, 145x205cm, İstanbul Garanti Sanat Galerisi

Görsel 21: Van Gogh, Öğle Molası, 1890

Tuval üzerine yağlı boya, 73x91 cm, Paris Orsay Müzesi

Görsel 20’de Neşet Günel’in ‘‘Başakçılar’’ adlı eseri görülmektedir. Neşet Günel eserlerinde, doğayı ve doğada çalışan insanları konu olarak ele alır. Toprakta çalışan insanları, üretim yapan insanları genellikle eserlerinde konu edinerek işçiye verdiği önemi bizlere yansıtmaktadır. Eserlerinin bir kısmında, çalışan insanların el ve ayaklarını büyük yapmasının sebebinin, emeğe verdiği önemin olduğu tahmin edilmektedir. Resimde solgun renkler görülür. Aynı zamanda arka tarafta görülen kurak ağaçlar da dikkat çekmektedir. Sanatçı bu şekilde, işçilerin hakkının tam olarak ödenemediğini izleyiciye yansıtmak istemiş olabilir.

Görsel 21’ de Van Gogh’un ‘‘Öğle Molası’’ adlı eseri görülmektedir. Sanatçının bu eserini, Jean Francois Millet’ in bir resminden esinlenerek yaptığı bilinmektedir. Van Gogh’un Millet’ in başka resimlerinden de etkilendiği bilinmektedir. Eserde öğle uykusunda olan işçilerin doğadaki huzuru yansıtılmıştır. Resimde sarı ve mavi renk hakimdir. Sanatçının fırça vuruşlarındaki hareket ve boyanın dokusu eserde belirgin olarak göze çarpmaktadır.

2.2.3. Bireysel Farklılıklar

İnsanlardaki zeka oranları birbirinden farklıdır. Kimi insanda mantıksal-matematiksel alan fazlayken dilsel-sözel alan düşük olabilir ya da bedensel-kinestetik zekası yüksek bireyin sahip olduğu yeteneği diğer bireyler göstermeyebilir. Müziksel zekası yüksek bireyin, ortaya çıkardığı performansı, matematiksel zekası yüksek bireyin sergileyememesi o kişinin başarısız olduğunu göstermez. Bu da demek oluyor ki insanların öğrenme şekilleri, yetenekleri birbirinden farklı olduğundan insana saygı ilkesi göz ardı edilmemelidir.

ÇZK, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları en aza indirmede görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olmaktadır. Kuramın öğretimde uygulanmasında olumlu katkıları görülebilir. ÇZK ile birlikte öğrencinin baskın olduğu zeka oranına göre eğitim sağlanmalıdır. Bu da öğretmenin kendi müfredat programındaki yeteneğini kullanmasıyla orantılıdır. Öğretmen alanında ne kadar uzman ise o kadar farklıyöntemi dersinde uygulayarak çok sayıda öğrenciye ulaşacaktır.

“Bireysel farklılıkları tanıma adına öğretmenlerin, öğrencilerini tanıması elzem bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerin öğrenciler ile daha çok iletişime geçmeleri gerekmektedir. Sağlıklı ve yapıcı yapılan iletişimlerin öğretmenlere öğrencilerini bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan daha iyi tanımasını sağlayacaktır. Bireysel farklılıkları tanıma ve öğretim sürecine yansımalarına dair alınan kararlarda aşırılığa gitmemekte de yararlı bir yaklaşım olacaktır. Eğitim planlamaları yapılırken bireylerde gerek ortak davranışların geliştirilmesinde gerekse özel yeteneklerin keşfedilip geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Bu anlamda, ilgili kurumlar ve tüm eğitimciler bilgi, beceri ve tutumlarını buna göre ayarlamalıdır” (Turgut vd., 2016, s.11).

Görsel sanatlar öğretmenleri, çoklu zeka kuramını derslerinde kullanarak dersin verimli ve etkin kullanımını sağlayabilirler. Öğrencilerin derslere aktif katılımını destekleyerek, yaratıcı çalışmalar üretmelerini sağlayabileceklerdir. Öğretmenler derslerinde çoklu zekaya göre, bireysel farklılıkları dikkate alarak tüm öğrencilere ulaşabilirler.

2.2.4. İlgili Araştırmalar

Çoklu zeka kuramı ve görsel sanatlar eğitime ilişkin çalışmalar incelendiğinde;

“Çoklu zeka kuramında sanat eğitimi yaklaşımı” adlı çalışmanın amacı; Çoklu zeka kuramının sanat eğitime getirdiği yenilikleri ortaya koymak, dolayısıyla sanat eğitime yaklaşımını tanıtmak ve değerlendirmektir” (Ayaydın, 2004a). Araştırmada genel olarak, ÇZK ile görsel sanatlar ilişkisi birlikte incelenmekte olup araştırma, kuramı bilmeyen öğretmenlere yardımcı olmayı hedeflemektedir.

“Sanat eğitiminde çoklu zeka yöntemi ve uygulama örneği” adlı araştırmada, ilköğretim düzeyinde çoklu zeka kuramı tabanlı sanat eğitimi yöntemini kullanarak bu yöntemin etkililiğini sınıf ortamında denemek ve yönteme ilişkin öğrenci tutumlarını

belirlemek, amaçlanmıştır” (Ayaydın, 2004b). Araştırmanın evrenini Ankara’nın Nallıhan ilçesindeki Nasuh Paşa İlköğretim Okulu oluşturmaktadır. Örneklemde ise 6/B sınıfı ele alınarak 19 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma olup betimsel olarak tasarlanmıştır. Değişik metotlar kullanılarak betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Gözlem, görüşme ve anketten yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre çoklu zeka kuramına göre işlenen görsel sanatlar derslerinde dersin daha zevkli ve yararlı olduğu belirtilmiştir.

“Görsel sanatlar dersinde çoklu zeka kuramına dayalı öğretim yönteminin 7. sınıf öğrencilerinin başarısına ve öğrendikleri bilgilerin kalıcılığına etkisi” adlı yüksek lisans tezinde araştırmanın amacı; Çoklu zeka kuramına dayalı öğretim yönteminin kullanılmasının ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersi öğrenimine etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma gurubunda evreni 2007-2008 eğitim öğretim yılı Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemde ise 7. Sınıf öğrencilerinden 60 öğrenciyle çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test deseni uygulanmıştır. Öğrencilere 10 sorudan oluşan başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre test sonuçlarında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir” (Kanat, 2008).

“Çoklu zeka uygulamasına katılan öğretmenlerin ve öğrencilerin uygulama hakkındaki görüşleri üzerine nitel bir araştırma” adlı bu çalışmada, Çoklu Zeka Kuramı’na dayalı gerçekleştirilen öğrenme-öğretme etkinliklerinde yer alan öğretmen ve öğrencilerin uygulamaya ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Ankara ili Özel Arı Koleji İlköğretim Birinci ve İkinci kademedeki Çoklu Zeka Kuramı’na ilişkin çalışmalar organize edilmiş ve sürece ilişkin veriler görüşmeler yoluyla elde edilerek analiz edilmiştir. Görüşlerin öncelikle içerik analizi yapılarak ana temalar çerçevesinde kodlamalar yapılmış, ardından betimsel analiz yoluyla söz konusu kodlamalara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri ve görüşlerin yorumlarına yer verilmiştir” (Başbay, 2005, s.1).

Çoklu zeka kuramına ilişkin yapılan bütün çalışmaların, görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olacağı ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.5. Çoklu Zeka Etkinlikleri

Görsel sanatlar öğretmenlerinin uygulama yaparken, kendilerine yardımcı olabileceğini düşündüğüm etkinlik örneklerini, kendi mesleki tecrübelerim ve yaşamışlıklarım ile birlikte uyguladıktan sonra fotoğraflamaya çalıştım. Bu etkinlik fotoğraflarının çoklu zekanın alanlarını desteklemesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin bu etkinliklerde süreç içinde ilgili zekalarını ortaya çıkarması ve derslerde aktif olması uygulayıcılara yarar sağlamaktadır. Uyguladığım tekniklerin öğretmen arkadaşlarıma, dersin verimli kullanılması ve sıkıcılıktan etkilenmemesi yönünden yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Çoklu Zeka Etkinlik Örnekleri, Öğrenci Çalışmaları;

- Transfer Baskı Etkinliği

Görsel 22: Öğrenci Çalışması

Görsel 23: Öğrenci Çalışması

Görsel 24: Öğrenci Çalışması

Transfer baskı çalışması, öğrencilerin ortaokullarda kolaylıkla uygulayabileceği bir tekniktir. Öğrenciler istedikleri bir fotoğrafı, görseli bir yüzey üzerine transfer etmektedirler. Yukarıdaki görsellerde, öğrencilerle birlikte öncelikle duralit üzerine, transfer tutkalından yararlanarak fotoğraf yapıştırılmıştır. Fotoğrafı birkaç saat beklettikten sonra, içi su dolu kase ile süngeri ıslatıp, yavaş yavaş fotoğraf üzerine basınç uygulanmıştır. Bu işlem, sünger yardımıyla olabileceği gibi parmağımızla yavaş yavaş basınç uygulayarak da olabilir. (Görsel 22, 23). Fotoğraf üzerinde, sünger ile daireler oluşturularak fazla kağıdın soyulması sağlanmıştır (Görsel 24). İstedğimiz görüntüyü yakalayana kadar bu işlemi sürdürmeye çalışılabiliriz. Transfer tekniğinde görselin ayna görüntüsünü almak gerekiyor ise önceden dikkat etmek öğrencilerin işine yarayacaktır. Ayna görüntü, özellikle yazılı bir görselin ters çıkma durumunu engelleyecektir. Öğrenciler bu etkinlikte birden fazla zeka alanını kullanmaktadır. El göz koordinasyonu ile bedensel zeka, sanatla ilişkili olarak görsel zeka, içsel zeka, sözel zeka ve grupla yardımlaşarak çalışmada sosyal-kişiler arası zeka bu etkinliklerde ön plandadır.

- **Cam Boyama Etkinliği**

Görsel 25: Öğrenci Çalışması

Görsel 26: Öğrenci Çalışması

Görsel 27: Öğrenci Çalışması

Cam boyama çalışmaları, öğrencilerin ilgisini yüksek tutan, dikkat çeken bir tekniktir. Öğrenciler bu etkinlikte, cam üzerine karbon kağıdı (kopya kağıdı) ile istedikleri bir görseli çizmektedirler. Çizim aşamasında kopya kağıdı ile çıkan çizgiler üzerine, siyah kontür kaleminden yararlanılarak çizim belirginleştirilmektedir. Daha sonra görseller istenilen cam boyası ile renklendirilmeye çalışılır (Görsel 25, 26, 27). Görsel sanatlar öğretmenlerinin, bu etkinliği yaparken camın buzlu cam olmasına ve kalın olmasına dikkat etmeleri gerekmektedir. Aynı zamanda camın öğrencilerin elini kesmemesi için, kenarlarının, alınmadan önce törpülenmiş olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenciler boyama aşamasında, camın altına beyaz bir kağıt koyarak renk leri ve deseni daha detaylı görebilirler.

Öğrenciler bu etkinliklerde kendi içsel alanlarına yolculuk yaparak içsel zekalarını ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin görsel sanatsal zekaları aktiftir. Eli kullanma becerisi bedensel zekalarını kullandıklarını göstermektedir. Eğlenerek, severek aktif olduğu bu çalışmalarda iş birliği ve yardımlaşma da ön planda olduğundan sosyal-kişiler arası zeka da dikkat çekmektedir.

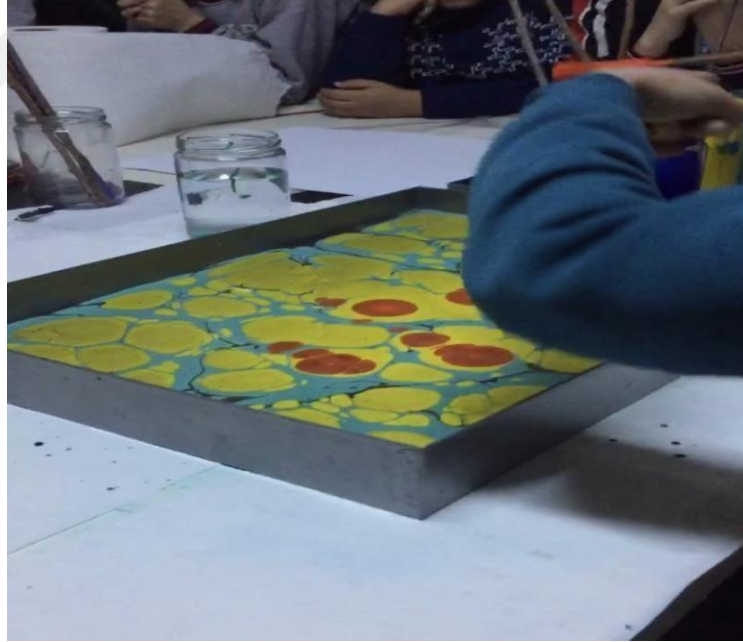
- **Grupla Resim Yapma Etkinliği**

Görsel 28: Öğrenci Çalışmaları

Grupla resim yapma etkinliği, öğrenci etkileşiminin yüksek olduğu bir etkinlik türüdür. Ortaokullarda kolaylıkla uygulanabilen, sınıfların gruplara ayrılması yoluyla yapılan, öğrencilerin tümünün süreçte aktif olduğu, yardımlaşmanın, yaratıcılığın, sosyal becerilerin yüksek olduğu bir etkinliktir. Görsel 28’ de öğrenciler grupla resim yapma tekniğini uygulamaktadır. Bu etkinlikte, grupla çalışma ve iş birliği becerileri, sosyal kişiler arası zekayı ön plana çıkarmaktadır. Bireylerde bu çalışmalarda, sosyal-kişiler arası zeka, görsel-uzamsal zeka, içsel zeka, sözel-dilsel zeka, bedensel zeka etkili bir şekilde görölmektedir.

- **Ebru Çalışması Etkinliği**

Görsel 29: Öğrenci Çalışması

Ebru etkinliği, öğrencilerin süreçte aktif olduğu, tüm öğrencilerin dikkatini çeken, katılımın yüksek olduğu bir etkinlik türüdür. Öğrencilerin eğlenerek oluşturduğu çalışmalarda, su üzerine çeşitli ebru boyalarıyla damlatılarak yapılan çalışma, kağıdın

su üzerine kapatılarak, yavaş yavaş su üzerinden çekilmesiyle kenara alınarak kurumaya bırakılır (Görsel 29). Süreçte öğrencilerin birden fazla zeka alanını aktif tutan bir çalışmadır. Eli kullanma becerisi ile dengenin yüksek oluşu bedensel zekanın; düşünme becerisinin ve duyguların renkler aracılığıyla su üzerine yansıtılmasıyla içsel zekanın; görsel ifadelerin kullanılmasıyla görsel-uzamsal zekanın; düşünme becerisi ile hangi renklerin yan yana gelişinin tasarlanması, geometrik şekillerin oluşturulması mantıksal zekanın; öğrencilerin yardımlaşarak ve birbirinden öğrenerek çalışması sosyal zekanın belirgin olduğunu gösterir.

- **Pastel Boya Etkinliği**

Görsel 30: Öğrenci Çalışması

Görsel 31: Öğrenci Çalışması

Renkli resim tekniklerinden pastel boya çalışmaları, öğrencilerin severek uyguladığı bir tekniktir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin daha çok tercih ettiği bir boya türüdür. Ekonomik açıdan temin edilebilmesi, her okulun çevre şartlarına uygundur. Yağlı ve kuru pastel olarak iki türü bulunan bu boya türünün kullanımı kolaydır (Görsel 30, 31). Görsel sanatlar derslerinde her türlü kağıt yüzeylerinde, her konuda tercih edilebilir. Dokulu kağıtlarda etkisi daha belirgindir. Görsel uzamsal zeka başta olmak üzere diğer zeka alanları da süreçte etkilidir. Sezgilerin ve duyguların renkler aracılığıyla hissedilmesi içsel zekanın belirgin olduğunu göstermektedir. Sözel dilsel zekanın, bedensel zekanın da görüldüğü bir etkinlik türüdür.

- **Mozaik Çalışması Etkinliği**

Görsel 32: Öğrenci Çalışması

Görsel 33: Öğrenci Çalışması

Mozaik etkinlikleri, öğrencilerin severek uygulama yaptığı etkinlik türüdür. Süreçte tüm öğrencileri aktif tutan, öğrencilerde merak uyandıran, beceri alanı yüksek bir tekniktir. Uygulaması kolay ve görsel açıdan etkili bir çalışma türüdür. Önceden belirlenen görsel üzerine renkli taşların yan yana getirilmesi ile tutkal ve benzeri güçlü yapıştırıcılar kullanarak ürün ortaya çıkarılır. Malzeme açısından renkli taşların temin edilmemesi durumunda Görsel 32 ve Görsel 33’ te olduğu gibi, kırmızı ve yeşil mercimek, kuru fasulye, boncuklar gibi çeşitli malzemelerle de görsel sanatlar derslerinde etkinlik yapılabilir.

Görsel 33’te kuru fasulye ile oluşturulan mozaik çalışması, çeşitli boyalar ile renklendirilerek ürün ortaya çıkarılmıştır. Çoklu zeka türlerinden görsel uzamsal zekanın, üç boyutlu görünümünü kazandırması açısından önemlidir. Sergileme açısından da zengin bir görünüm sağlar. Yaratıcılık becerisi ön planda olan bu etkinliğin kullanımı, görsel sanatlar öğretmenlerine derslerinde, etkili bir uygulama yapmaları açısından fayda sağlamaktadır. Süreçte öğrencilerde mantıksal zeka, sözel-dilsel zeka, bedensel zeka, içsel zeka etkilidir. Benzerlik ve farklılıkları ayırtma gibi düşünme becerilerini kullanması mantıksal zekayı ön plana çıkarır. Aynı zamanda geometrik şekilleri düzenleme açısından da analiz yapması mantıksal zekayı kullandığını göstermektedir. Kendi kendine ürün ortaya çıkararak, yaparak, hissederek öğrenmesi içsel ve bedensel zekanın etkili olduğunu göstermektedir.

Görsel 34: Öğrenci Çalışması

Görsel 35: Öğrenci Çalışması

Görsel 36: Öğrenci Çalışması

Görsel 37: Öğrenci Çalışması

Yukarıdaki görsellerde öğrenciler, kırtasiye ve tuhafiyelerde kolaylıkla bulunabilen çakıl taşları ile kendi oluşturdukları mozaik eserlerini oluşturmaktadır (Görsel 34,35,36,37). Bu etkinlikte sınıfın en sakin öğrencileri bile aktif olduğundan, mozaik etkinliği, öğretmenlere derslerinde yardımcı olabilmektedir.

- **Seramik Boyama Etkinliği**

Görsel 38: Öğrenci Çalışması

Görsel 39: Öğrenci Çalışması

Seramik boyama etkinliği, görsel sanatlar öğretmenlerinin derslerinde kolaylıkla uygulayabileceği, öğrencilerin hoşuna giden bir etkinlik türüdür. Öğretmenler bu etkinlikte malzeme olarak, öğrencilere beyaz renkte düz, desensiz bir porselen tabak kullanırabilir. Öğrenciler, porselen tabak üzerine karbon kağıdıyla (kopya kağıdı) önce deseni çizerler. Tabakta çıkan desen üzerine, siyah kontür kalemı ile kontürler çizilir. Desen üstündeki kontürler kuruduktan sonra renklendirme aşamasına geçilir. Görsel sanatlar öğretmenleri, günümüzde çağın getirdiği yeniliklerle yeni boyaların ortaya çıkması ile fırınlanmaya gerek duyulmayan porselen boyalarını okulda kullanabilirler. Seramik ürünlerinin yüksek dereceli fırınlarda pişirilmesi uygun görüldüğünden, yeni çıkan boyalar ile bu uygulamanın okullarda yapılmasına gerek duyulmamaktadır. Görsel 38’de öğrenci siyah kontür kalemı ile desen üzerinde kalıcılık sağlanması için kontür uygulaması yapmaktadır. Görsel 39’da desen üzerinde renklendirmeye geçilmiştir.

Bu etkinlik türünde grup çalışması yapılarak boyalar ortak kullanılmıştır. Buşekilde etkinlik, boyaların temin edilmesi açısından hem daha ekonomik olmuş hem de etkinlikte öğrencilerin etkileşim becerileri yüksek tutulmuştur. Bu durum çoklu zeka alanlarından sosyal-kişiler arası zekanın baskın olduğunu bize göstermektedir. Etkinlikte diğer aktif olan zeka alanları başta görsel-uzamsal zeka, bedensel zeka, içsel zeka, sözel zeka olarak yansıtılmıştır.

- Kolaj Uygulaması Etkinliği

Görsel 40: Öğrenci Çalışması

Kolaj tekniği, öğrencilerin yaratıcılık becerisinin yüksek olduğu bir etkinlik türüdür. Her türlü atık malzeme ile yapılabilir. Çeşitli kağıt parçaları, gazete görselleri, dergiler, ambalajlar, kumaşlar ve çeşitli boyalar eklenerek bir görsel tasarlanır. Tasarlanan görsel, yapıştırıcı kullanılarak bir yüzey üstüne oluşturulur (Görsel 40,41,42). Bu çalışmalar, görsel sanatlar derslerinde öğrencinin dikkatini çekmesi yönünden öğretmenlere yardımcı olan, farklı bir etkinlik türüdür. Görsel-uzamsal zekanın aktif olduğu çalışmalardır

Görsel 41: Öğrenci Çalışması

Görsel 41’ de öğrenci yaratıcılığını kullanarak kolaj çalışmasını oluşturmuştur. Gazete parçalarını gelişigüzel keserek resim kağıdına yapıştırmıştır. Gazetelerle oluşturduğu fon üzerine siyah akrilik boya kullanarak bir ağaç çizmiş ve içini boyamıştır. Hayal gücünü kullanarak kolajını tamamlamıştır.

Görsel 42: Öğrenci Çalışması

Görsel 42’ de öğrenci, çeşitli ambalaj kağıtlarını kesip yapıştırarak, önceden tasarlayıp çizdiği, dondurma çiziminin içini doldurmuştur. Dondurma temasını tüm sayfayı kaplayacak şekilde merkeze alarak kolajını oluşturmuştur. Öğrenci kolaj çalışmasında tek bir görsel çizerek kompozisyonunu tamamlamıştır.

Kolaj uygulaması, öğrencilerin kesip yapıştırma yaparak bedenini etkili kullanması yönünden bedensel kinestetik zeka alanını ortaya çıkarır. Aynı zamanda etkili düşünme becerileri aktif olduğundan mantıksal zeka, duygularını ortaya çıkararak sevdiği ürünü tasarlaması içsel zeka alanını ve sözel-dilsel zeka alanını kullandığını gösterir. Süreçte öğrenciler birbirinden yardım alarak, öğrenerek de iletişim kurduğundan sosyal zeka da görülmektedir.

- **Karakalem Uygulaması Etkinliği**

Görsel 43: Öğrenci Çalışması

Karakalem tekniği, tüm sınıf düzeylerinde uygulanması açısından öğretmenlere yardımcı olan zaman ve emek açısından tercih edilen, uygulaması kolay bir tekniktir. Öğrencinin duygularını yoğun kullandığı, kendi kendine kaldığı, hissederek yaptığı çizimlerinde en belirgin olan zeka alanı içsel zeka alanıdır. İçsel zeka alanında birey, çizimini yaparken bir süre yalnız kalarak kendi kendine terapi de uygulamaktadır. Öğrenciler kendi içsel alanına derinleşerek, düşüncelerini gözden geçirmektedirler. Öğrencilerin süreçte baskın olan zeka alanı, görsel-uzamsal zeka, sözel-dilsel zeka ve içsel zeka alanıdır.

Görsel 43’ te öğrenci karakalem tekniğini kullanarak insan figürü çizmektedir. Kadın figürünü sandalyeye oturmuş bir şekilde, ölçülerine uygun olarak kağıda yerleştirmiştir. Tekniği uygularken ton değerlerine de dikkat ederek güzel bir biçimde karakalem çalışmasını oluşturmuştur.

- **Heykel Çalışmaları Etkinliği**

Görsel 44: Öğrenci Çalışması

Heykel çalışmaları, görsel sanatlar dersinde farklı etkinliklerin kullanılması açısından, öğrencinin hoşuna gideceği etkinliklerden biridir. Öğrenciler yaratıcılıklarını kullanarak oluşturdukları çalışmalarda, yaparak yaşayarak ürün ortaya çıkarırlar. El becerisi ve bedenin aktif olduğu bu çalışmalarda bedensel-kinestetik zeka alanı baskındır. Bu etkinlik görsel sanatlar derslerinde öğrencilerin seviyelerine göre çeşitli atık malzemelerle yapılabilir. Görsel 44' te olduğu gibi çeşitli tel vb. kablolarla heykelin dengesi oluşturulduktan sonra kumaş ve ipe kaplanarak ürün oluşturulabilir.

Görsel 44' te çeşitli atık teller kullanılarak bir heykel çalışması yapılmıştır. Öğrenciler kalın tellerle şekil vererek oturan bir çocuk görseli oluşturmuştur. Öğrenciler bu telleri kullanarak bez bebek de tasarlayabilir.

Öğrencilerin yaş seviyelerine göre ortaokul 7. ve 8. sınıflarda telin kullanımı daha uygundur. Görsel sanatlar öğretmenleri tel seçiminde keskin olan tellerin kullanılmamasına dikkat etmelidir. Süreçte etkili olan diğer çoklu zeka alanları, görsel-uzamsal zeka, içsel zeka, sözel-dilsel zeka, mantıksal zeka, sosyal zeka alanıdır.

- **Duvar Boyama Etkinliği**

Görsel 45: Öğrenci Çalışması

Görsel 46: Öğrenci Çalışması

Duvar boyama diğer adıyla fresk tekniği tarih öncesi dönemlerde ilk olarak mağaralarda görülmüştür. İlerleyen çağlarda fresk adı altında duvar üzerine ıslak sıva yöntemi ile yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde birçok boyanın kolay temin edilmesiyle birlikte kalıcı boyaların üretilmesi ile sıva yöntemine gerek duyulmamaktadır. Her yüzey üzerine yapılabilen akrilik boyalar ile bu tekniği okullarda uygulamak işlevsel hale gelmiştir. Duvar boyama çalışmalarında, öğrenciler öğretmenleriyle birlikte önceden belirlediği görselleri ilk olarak duvar üzerine kalem yardımıyla çizerler. Çizim aşaması bittikten sonra duvar üzerine uygun olan boyalarla boyama işlemi başlatılabilir (Görsel 45,46). İlköğretimin her yaş düzeyinde uygun olan bu etkinlik öğretmen gözetiminde yapılan eğlenceli bir etkinliktir. Süreç iyi planlandığı zaman ortaya çıkan ürün kalıcı olmaktadır.

Duvar boyama etkinliğinde öğrencilerin neredeyse tüm zeka alanları aktiftir. Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini hissederek merakla yaptıkları çalışmalarda içsel ve sözel zeka alanı belirginleşmektedir. Bedensel-kinestetik zeka alanının da yüksek olduğu bu çalışmalarda öğrencilerin el göz koordinasyonu, dikkati ve bedensel hareketleri aktiftir. Öğrencilerin renklerle iç içe olması, renklerin karışımlarını

uygulaması, görsel-uzamsal zeka alanının kullanıldığını göstermektedir. Aynı zamanda renklerin açık koyu değerlerini ayrıştırması ve dengeyi ayarlaması da mantıksal zeka alanını belirginleştirmektedir. Grupla birlikte hareket edilmesi, iş birliğinin yüksek oluşu, görevlerin yerine getirilmesi, sosyal zekanın yoğun olduğunu göstermektedir.

- **Kil Çalışması Etkinliği**

Görsel 47: Öğrenci Çalışması

Görsel 48: Öğrenci Çalışması

Görsel 49: Öğrenci Çalışması

Kil çalışmaları etkinliğinde görsel sanatlar öğretmenleri, konu olarak yer altından bir tarihi eser çıkarılmasını ele alabilir. Öğrenciler, kendi hayal gücüne göre topraktan bir tarihi eser bulmuş gibi davranıp yaratıcılıklarını kullanarak kendi eserini oluşturabilir. Görsel 47, 48 ve 49’ da öğrenciler kendi arazilerinde buldukları kili okula getirip üzerinde görseller oluşturmuştur. Görseller oluşturulurken kilin yumuşaklığını ayarlamak için gerekirse bir kap içine su koyarak, kilin elimizle ıslatılıp kolay şekil alması sağlanabilir. Kile günümüzde kırtasiyelerde de kolay ulaşılabilir. Kırtasiye ya da çömleklerden alınan kil daha yumuşak olduğundan kullanıma uygundur. Öğrenciler kili yoğurarak istedikleri ürünleri oluşturabilirler.

Kil üzerinde akrilik ve guaj boyaların kullanılması daha uygundur. Bu etkinliklerde aktif olan zeka alanları; bedensel zeka, görsel zeka, içsel zeka, sözel-dilsel zeka, mantıksal zekadır. Yoğurma işleminin yapılması ve el becerisinin kullanılması bedensel kinestetik zekanın, zihninde canlandırma, çizme ve renkleri kullanması ile görsel çalışmaya uygun olması görsel zekanın, düşünce ve duygu yoğunluğunun oluşu, öğrencinin kendi eserini oluşturması, içsel ve sözel-dilsel zekanın, yoğurma işlemini

yaparken ölçme ve hesaplama yapması, şekillerle inceleme yapması mantıksal zekayı kullandığını gösterir. Doğrudan toprakla uğraşma, doğa zekasının da kullanıldığını gösterir.

- **Doğa ve Müze Gezileri**

Görsel 50: Alan Gezisi, Öğrenci Çalışmaları

Bu etkinlik türleri öğrencilerin en aktif olduğu, tüm duyularını hissetmesi bakımından öğrenciler için yararlı olduğu etkinliklerdir. Süreçte öğrenciler neredeyse tüm çoklu zeka alanlarını kullanmaktadırlar. Doğa/alan gezileri öğrencileri gözlem yapmaya alıştırarak öğrencilerin daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesini sağlar. Görsel sanatlar öğretmenleri planlı bir şekilde gezi gözlem etkinlikleri tasarlayarak birçok çoklu zeka alanının aktif kullanılmasını sağlayabilir. Bu tür gezilerde gerçek

hayat uygulamaları olduğundan sınıflarda anlamayan öğrenciler açısından da öğretimi destekler.

Görsel 50’ de görüldüğü gibi görsel sanatlar öğretmenleri, öğrencileri, çevrede bulunan bir tarihi eseri çizmeye götürebilir. Öğrencilerin gezerek, gözlemleyerek katıldığı etkinlikte, öğrenciler aynı zamanda yanında getirdikleri resim kağıtlarına tarihi eseri çizebilirler. Bu tür açık havada yapılan resim etkinlikleri öğrencilerin enerjisinin en yoğun olduğu katılımın yüksek olduğu etkinliklerdir. Alan gezilerinde öğretmenler öğrencileri bir hayvanat bahçesine götürüp, öğrencilerin, canlı olarak hayvanları çizmelerini de sağlayabilir. Bu tür gezilere sanat galerileri, müzeler de örnek gösterilebilir.

Bu tür geziler öğrencilerde araştırma inceleme becerisi, yaratıcılık becerisi, eleştirel düşünme becerisi, etkili iletişim becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, empati vb. gibi daha çok becerinin ortaya çıkmasını sağlar.

- **Müzik Eşliğinde Tuval Boyama Gösteri Etkinliği**

Görsel sanatlar öğretmenleri bu etkinlikte öğrencilerle birlikte planlı bir şekilde süreci tasarlamalıdır. Bu gösteri etkinliğinde izleyiciler de olduğundan öğretmenler ve öğrenciler süreci takım halinde iyi yönetmelidir. Etkinliğe katılım oranı 10-15 kişi olarak ayarlanabilir. Etkinliğe tüm sınıf katılacak ise tuval boyutu daha da büyütülebilir. Önceden sipariş verilen büyük bir tuval üzerine ilk olarak görsel çizilir. Tuval üzerindeki görselde, etkinliğe katılım gösterecek her bir öğrenci için nereyi boyayacağı önceden işaretlenir. Gösteri olacak salonda tuval sahnenin ortasına, izleyicilerin görebileceği gibi yerleştirilir. Tuval biraz yüksekte olacak şekilde, alt kısmına destekleyici bir materyal konulabilir. Etkinlik müzik eşliğinde başladığında, sırasıyla her öğrenciye etkinlik sürecinde 1-2 dakika boyama süresi verilir. Görsel sanatlar öğretmenleri boya olarak tuval üzerinde çabuk kuruması avantajı olduğundan akrilik boyayı tercih edebilir. Toplamda 20-25 dakikalık bir sürede görsel, tüm öğrencilerin sırasıyla boyamaya katkıda bulunmasıyla oluşturulur. Tüm öğrencilerin

birlikte oluşturdukları eser izleyiciye gösterilerek, kısa zamanda ortaya çıkan sonuç izleyenlerde etki bırakılabilir. İzleyiciyi sıkmamak adına süre iyi ayarlanmalıdır.

Etkinlikte çoklu zeka alanlarından görsel-uzamsal zeka, müziksel zeka, bedensel-kinestetik zeka, sosyal-kışiler arası zeka, içsel zeka, sözel zeka aktif bir şekilde görülür.

Sanatsal münazara, drama, tiyatro da sınıf içinde yapılabilen tekniklerdir. Bu etkinliklerde öğrenci görsellerini paylaşmamak adına etkinlik görselleri eklenmeyebilir. Görsel sanatlar öğretmenleri, kolaylıkla bu etkinlikleri de derslerinde kullanabilir. Öğrencinin aktif olduğu dersin eğlenceli geçtiği etkinliklerdir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Çoklu zeka etkinliklerinin uygulamadaki etkisini ölçmek için betimsel bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmada tarama yöntemi kullanılacaktır. Tarama araştırmasıyla birçok kişiye ulaşılabileceği düşünülmektedir. Birtakım sorular eşliğinde kişilerin içeriğe verdiği cevaplarla (anket uygulaması biçiminde) yapılabilir.

“Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. (...) Tarama araştırmasının en önemli bir avantajı, oldukça çok bireyden oluşan örneklemde elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır” (Büyüköztürk vd., 2014, s.14).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi Araştırma Grubu

Çalışmanın evren örneklemi 2023-2024 eğitim öğretim yılı İstanbul ilinde, devlet okullarında görev yapan, 1697 görsel sanatlar öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklemde ise İstanbul’un Esenyurt ilçesindeki, evren içerisinde seçkisiz yöntem ile seçilen görsel sanatlar öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için süreç içerisinde geliştirilen anket kullanılmıştır. Anketin kapsam geçerliliğini arttırmak amacıyla eğitim bilimleri uzmanlarının da

görüşleri alınarak gerekli ifadeler oluşturulmuştur. Ankette öğretmen görüşlerini belirlemeye yardımcı olacak “tamamen katılıyorum (5), hiç katılmıyorum (1), şeklinde 5’li likert tipi ölçekli 20 sorudan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada toplanan verilerin analizinde 9 farklı istatistiksel analiz kullanılmıştır. Bu analizler aşağıda verilmiştir. Bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

- Frekans
- Yüzde
- Aritmetik ortalama
- Standart sapma
- t testi
- Kruskal-Wallis H testi
- Mann-Whitney U testi
- Tamhane T2 Post Hoc testi
- Cronbach Alfa analizi

Öğretmenlere uygulanan anketler, likert tipi beşli değerlendirme şeklinde hazırlanmış olup aralık sınırlarının hesaplanması aşağıda verilmiştir.

Anketlerin aralık sınırlarının hesaplanması:

Seçenek sayısı=5

Aralık sayısı= 5-1 = 4

Aralık katsayısı= 4 : 5=0,80

Ortalama karşılaştırmalara esas olmak üzere aralık sınırları ve anlamları Tablo xxx’de verilmiştir.

Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları

Aralık sınırı	Anlamı
1.00 – 1.80	Kesinlikle Katılmıyorum
1.81 – 2.60	Katılmıyorum
2.61 – 3.40	Kararsızım
3.41 – 4.20	Katılıyorum
4.21 – 5.00	Kesinlikle Katılıyorum

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

4.1.Bulgular

Bu bölümde, verilerin istatistiksel analizlerinden elde edilen bulgular ve yorumları araştırmanın alt problemlerine göre sırasıyla verilmiştir.

1) Araştırmaya Katılan Resim Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Resim öğretmenlerinin demografik özellikleri ile ilgili bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Resim öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin dağılım

Özellikler		F	%
Cinsiyet	Kadın	51	78,5
	Erkek	14	21,5
Yaş	30 yaş ve altı	35	53,8
	31 yaş ve üstü	30	46,2
Mezuniyet durumu	Lisans	65	100,0
	Lisans Üstü	0	0,0
Mezun olduğu fakülte	Eğitim Fakültesi	53	81,5
	Güzel Sanatlar Fakültesi	6	9,2
	Diğer	6	9,2
Mesleki kıdem	1-5 yıl	37	56,9
	6 yıl ve üzeri	28	43,1

Tablo incelendiğinde araştırmaya alınan öğretmenlerin %78,5'ü kadın, % 21.5'i erkek, % 53.8'i 30 yaş ve altında, % 46.2'si 31 yaş ve üstünde, yaş ortalaması 31.85 ± 5.62 ve 25-50 yaş aralığında, % 100.0'ü lisans mezunu, % 81.5'i eğitim fakültesi mezunu, % 9.2'si güzel sanatlar fakültesi mezunu, % 9.2'si diğer fakülte mezunları, % 56.9'unun mesleki kıdemi 1-5 yıl, % 43.1'inin mesleki kıdemi 6 yıl ve üzeri, mesleki kıdem ortalaması 5.92 ± 4.21 ve 1-20 yıl aralığında olduğu görülmektedir.

2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Ankete Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtların genel dağılımı ile ilgili bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtların genel dağılımı ile ilgili bulgular

Anket Maddeleri		F	%	$\bar{X}$	S.s	Anlamı
1-Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0			
	Katılmıyorum	14	21,5			
	Kararsızım	15	23,1	3,54	1,047	Katılıyorum
	Katılıyorum	23	35,4			
	Kesinlikle katılıyorum	13	20,0			
2-Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmalarını takip ediyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	9	13,8			
	Kararsızım	5	7,7	3,66	,853	Katılıyorum
	Katılıyorum	46	70,8			
	Kesinlikle katılıyorum	4	6,2			
3-Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	0	0,0			

çalışmaları görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.	Kararsızım	4	6,2	4,20	,814	Katılıyorum
	Katılıyorum	36	55,4			
	Kesinlikle katılıyorum	23	35,4			
4-Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyac duyuyorum. ®	Kesinlikle katılmıyorum	0	0,0			
	Katılmıyorum	14	21,5			
	Kararsızım	15	23,1	3,54	1,047	Katılıyorum
	Katılıyorum	23	35,4			
	Kesinlikle katılıyorum	13	20,0			
5-Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum. ®	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	17	26,2			
	Kararsızım	11	16,9	3,45	1,199	Katılıyorum
	Katılıyorum	20	30,8			
	Kesinlikle katılıyorum	15	23,1			
6-Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum. ®	Kesinlikle katılmıyorum	3	4,6			
	Katılmıyorum	11	16,9			
	Kararsızım	11	16,9	3,65	1,205	Katılıyorum
	Katılıyorum	21	32,3			
	Kesinlikle katılıyorum	19	29,2			

®= Ters yönde puanlanacak maddeler

Tablo 2. (devamı)

Anket Maddeleri		F	%	$\bar{X}$	S.s	Anlamı
7- Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	1	1,5	4,26	,776	Kesinlikle
	Katılıyorum	38	58,5			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	24	36,9			
8-Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	1	1,5	4,38	,678	Kesinlikle
	Katılıyorum	34	52,3			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	29	44,6			

9- Çoklu zeka kuramı ile öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	1	1,5	4,45	,685	Kesinlikle
	Katılıyorum	30	46,2			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	33	50,8			
10- Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	2	3,1	4,45	,708	Kesinlikle
	Katılıyorum	28	43,1			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	34	52,3			
11- Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	2	3,1	4,40	,703	Kesinlikle
	Katılıyorum	31	47,7			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	31	47,7			
12- Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	3	4,6	4,32	,831	Kesinlikle
	Katılıyorum	30	46,2			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	30	46,2			
13- Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik(altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) planlayabiliyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	6	9,2			
	Katılmıyorum	8	12,3			
	Kararsızım	11	16,9	3,62	1,295	Katılıyorum
	Katılıyorum	20	30,8			
	Kesinlikle katılıyorum	20	30,8			

Tablo 2. (devamı)

Anket Maddeleri		f	%	$\bar{X}$	S.s	Anlamı
14- Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği (altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) kullanabiliyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	6	9,2			
	Katılmıyorum	10	15,4			
	Kararsızım	12	18,5	3,51	1,301	Katılıyorum
	Katılıyorum	19	29,2			
	Kesinlikle katılıyorum	18	27,7			
15-Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanın ortaya çıktığını düşünüyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	1	1,5			
	Kararsızım	5	7,7	4,26	,796	Kesinlikle
	Katılıyorum	31	47,7			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	27	41,5			
16-Çok sayıda etkinlik (altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	4	6,2			
	Kararsızım	15	23,1	3,83	1,009	Katılıyorum
	Katılıyorum	26	40,0			
	Kesinlikle katılıyorum	18	27,7			
17-Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin (yaratıcı düşünme becerisi, gözlem becerisi, araştırma becerisi, iletişim becerisi, eleştirel düşünme becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi, girişimcilik becerisi vb...) ortaya çıkmasını sağlıyor.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	0	0,0			
	Kararsızım	3	4,6	4,29	,701	Kesinlikle
	Katılıyorum	36	55,4			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	25	38,5			
18-Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları (sözel dilsel zeka, görsel uzamsal zeka, bedensel kinestetik zeka, içsel zeka, sosyal kişiler arası zeka, doğacı zeka gibi...) aktif bir şekilde rol alabiliyor.	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			
	Katılmıyorum	1	1,5			
	Kararsızım	2	3,1	4,29	,744	Kesinlikle
	Katılıyorum	35	53,8			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	26	40,0			
	Kesinlikle katılmıyorum	1	1,5			

19-Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde en aza indirildiğini düşünüyorum.	Katılmıyorum	1	1,5			
	Kararsızım	2	3,1	4,38	,764	Kesinlikle
	Katılıyorum	29	44,6			Katılıyorum
	Kesinlikle katılıyorum	32	49,2			
20-Görsel uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.	Kesinlikle katılmıyorum	2	3,1			
	Katılmıyorum	5	7,7			
	Kararsızım	15	23,1	3,91	1,100	Katılıyorum
	Katılıyorum	18	27,7			
	Kesinlikle katılıyorum	25	38,5			

Tablo incelendiğinde;

“1-Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” maddesine öğretmenlerin %21.5’i “Katılmıyorum”, % 23.1’i “Kararsızım”, % 35.4’ü “Katılıyorum”, % 20’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,54 \pm 1,047$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“2-Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları takip ediyorum.” maddesine öğretmenlerin %1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 13.8’i “Katılmıyorum”, % 7.7’si “Kararsızım”, % 70.8’i “Katılıyorum”, % 6.2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,66 \pm ,853$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“3-Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.” maddesine öğretmenlerin % 3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 6.2’si “Kararsızım”, % 55.4’ü “Katılıyorum”, % 35.4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,20 \pm ,814$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“4-Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyaç duyuyorum.” maddesine öğretmenlerin % 21.5’i “Katılmıyorum”, % 23.1’i “Kararsızım”, % 35.4’ü “Katılıyorum”, % 20’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,54 \pm 1,047$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“5-Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.” maddesine öğretmenlerin % 3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 26.2’si “Katılmıyorum”, % 16.9’u “Kararsızım”, % 30.8’i “Katılıyorum”, % 23.1’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,45 \pm 1,199$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“6-Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum.” maddesine öğretmenlerin % 4.6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 16.9’u “Katılmıyorum”, % 16.9’u “Kararsızım”, % 32.3’ü “Katılıyorum”, % 29.2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,65 \pm 1,205$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“7- Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin % 3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Kararsızım”, % 58.5’i “Katılıyorum”, % 36.9’u “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,26 \pm ,776$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“8- Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Kararsızım”, % 52.3’ü “Katılıyorum”, % 44.6’sı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,38 \pm ,678$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“9- Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Kararsızım”, % 46.2’si “Katılıyorum”, % 50.8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,45 \pm ,685$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“10- Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 3.1’i “Kararsızım”, % 43.1’i “Katılıyorum”, % 52.3’ü “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,45 \pm ,708$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“11- Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 3.1’i “Kararsızım”, % 47.7’si “Katılıyorum”, % 47.7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,40 \pm 1,703$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“12- Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin % 3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 4.6’sı “Kararsızım”, % 46.2’si “Katılıyorum”, % 46.2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,32 \pm 0,831$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“13- Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik (altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) planlayabiliyorum.” maddesine öğretmenlerin % 9.2’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 12.3’ü “Katılmıyorum”, % 16.9’u “Kararsızım”, % 30.8’i “Katılıyorum”, % 30.8’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,62 \pm 1,295$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“14- Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği (altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) kullanabiliyorum.” maddesine öğretmenlerin % 9.2’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 15.4’i “Katılmıyorum”, % 18.5’i “Kararsızım”, % 29.2’si “Katılıyorum”, % 27.7’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,51 \pm 1,301$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“15-Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanın ortaya çıktığını düşünüyorum” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Katılmıyorum”, % 7.7’si “Kararsızım”, % 47.7’si “Katılıyorum”, % 41.5’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,26 \pm 0,796$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“16-Çok sayıda etkinlik (altı şapka tekniği, grupla resim yapma, drama, karikatür, geziler, sanatsal münazara, heykel, hayal kurma vb...) ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.” maddesine öğretmenlerin %3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 6.2’si “Katılmıyorum”, % 23.1’i “Kararsızım”, % 40’ı “Katılıyorum”, % 27.7’si

“Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,83 \pm 1,009$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“17-Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin (yaratıcı düşünme becerisi, gözlem becerisi, araştırma becerisi, iletişim becerisi, eleştirel düşünme becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi, girişimcilik becerisi vb...) ortaya çıkmasını sağlıyor.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 4.6’sı “Kararsızım”, % 55.4’ü “Katılıyorum”, % 38.5’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,29 \pm 1,701$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“18-Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları (sözel-dilsel zeka, görsel-uzamsal zeka, bedensel-kinestetik zeka, içsel zeka, sosyal-kişiler arası zeka, doğacı zekagibi...) aktif bir şekilde rol alabiliyor.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Katılmıyorum”, % 3.1’i “Kararsızım”, % 53.8’i “Katılıyorum”, % 40’ı “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,29 \pm 1,744$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“19-Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde en aza indirgendığını düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin % 1.5’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 1.5’i “Katılmıyorum”, % 3.1’i “Kararsızım”, % 44.6’sı “Katılıyorum”, % 49.2’si “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $4,38 \pm 1,764$ olup anlamı “Kesinlikle Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

“20-Görsel-uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.” maddesine öğretmenlerin % 3.1’i “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 7.7’si “Katılmıyorum”, % 23.1’i “Kararsızım”, % 27.7’si “Katılıyorum”, % 38.5’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $3,91 \pm 1,100$ olup anlamı “Katılıyorum” olarak bulunmuştur.

3) ANKETE VERİLEN YANITLARIN ÖĞRETMENLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI İLE İLGİLİ BULGULAR

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ankete verdikleri yanıtlar arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmış ve bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre ankete verdikleri yanıtlar arasındaki farkla ilgili bulgular

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.s	U	P
Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	Kız	51	3,41	1,023	224,000	,025
	Erkek	14	4,00	1,038		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları takip ediyorum.	Kız	51	3,63	,848	318,000	,437
	Erkek	14	3,79	,893		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.	Kız	51	4,33	,554	270,000	,117
	Erkek	14	3,71	1,326		
Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyacı duyuyorum.	Kız	51	3,61	1,021	299,500	,340
	Erkek	14	3,29	1,139		
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.	Kız	51	3,57	1,153	265,500	,131
	Erkek	14	3,00	1,301		
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum.	Kız	51	3,78	1,101	266,000	,132
	Erkek	14	3,14	1,460		
Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	Kız	51	4,41	,497	241,500	,033
	Erkek	14	3,71	1,267		
Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.	Kız	51	4,43	,539	338,500	,736
	Erkek	14	4,21	1,051		
Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.	Kız	51	4,51	,505	328,500	,604
	Erkek	14	4,21	1,122		

Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.	Kız	51	4,51	,579	309,500	,390
	Erkek	14	4,21	1,051		
Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.	Kız	51	4,45	,577	329,000	,614
	Erkek	14	4,21	1,051		
Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.	Kız	51	4,39	,750	296,500	,281
	Erkek	14	4,07	1,072		
Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik planlayabiliyorum.	Kız	51	3,55	1,316	310,000	,438
	Erkek	14	3,86	1,231		

Tablo 3 (devamı)

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.s	U	P
Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği kullanabiliyorum.	Kız	51	3,55	1,316	322,000	,565
	Erkek	14	3,36	1,277		
Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanının ortaya çıktığını düşünüyorum.	Kız	51	4,33	,653	315,000	,459
	Erkek	14	4,00	1,177		
Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.	Kız	51	3,82	,994	347,500	,873
	Erkek	14	3,86	1,099		
Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin ortaya çıkmasını sağlıyor.	Kız	51	4,31	,583	342,500	,792
	Erkek	14	4,21	1,051		
Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları aktif bir şekilde rol alabiliyor.	Kız	51	4,29	,642	318,500	,487
	Erkek	14	4,29	1,069		
Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde en aza indirgendığını düşünüyorum.	Kız	51	4,45	,673	295,500	,270
	Erkek	14	4,14	1,027		
Görsel uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.	Kız	51	3,92	1,017	342,000	,802
	Erkek	14	3,86	1,406		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anketin “1. Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ve “7. Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddelerine verdikleri yanıtlar arasındaki farklara ait U değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken diğer maddelere ilişkin U değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anketin “1. Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ve “7. Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark varken anketin diğer maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Tablonun incelenmesine devam edildiğinde, “1. Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ve “7. Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddelerinde kız öğretmenlerin aritmetik ortalamasının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak kız öğretmenle erkek öğretmenlere göre anketin “1. Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.” ve “7. Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.” maddelerine daha fazla olumlu yanıt vermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre ankete verdikleri yanıtlar arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t testi uygulanmış ve bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre ankete verdikleri yanıtlar arasındaki farkla ilgili bulgular

	Yaş	N	$\bar{X}$	S.s	T	P
Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	30 yaş ve altı	35	3,40	1,090	-1,155	,253
	31 yaş ve üstü	30	3,70	,988		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları takip ediyorum.	30 yaş ve altı	35	3,80	,797	1,425	,159
	31 yaş ve üstü	30	3,50	,900		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.	30 yaş ve altı	35	4,26	,611	,608	,545
	31 yaş ve üstü	30	4,13	1,008		
Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyaç duyuyorum.	30 yaş ve altı	35	3,54	1,146	,036	,971
	31 yaş ve üstü	30	3,53	,937		
Çoklu zeka kuramını uygularken derslerimde zorlanıyorum.	30 yaş ve altı	35	3,43	1,243	-,127	,900
	31 yaş ve üstü	30	3,47	1,167		
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum.	30 yaş ve altı	35	3,71	1,250	,490	,626
	31 yaş ve üstü	30	3,57	1,165		
Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	30 yaş ve altı	35	4,40	,553	1,571	,121
	31 yaş ve üstü	30	4,10	,960		
Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.	30 yaş ve altı	35	4,51	,562	1,690	,096
	31 yaş ve üstü	30	4,23	,774		
Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.	30 yaş ve altı	35	4,57	,558	1,611	,112
	31 yaş ve üstü	30	4,30	,794		

Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersleri daha eğlenceli buluyor.	30 yaş ve altı	35	4,57	,558	1,558	,124
	31 yaş ve üstü	30	4,30	,837		
Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.	30 yaş ve altı	35	4,51	,562	1,428	,158
	31 yaş ve üstü	30	4,27	,828		
Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.	30 yaş ve altı	35	4,37	,843	,504	,616
	31 yaş ve üstü	30	4,27	,828		
Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik planlayabiliyorum.	30 yaş ve altı	35	3,77	1,285	1,050	,298
	31 yaş ve üstü	30	3,43	1,305		

Tablo 4 (devamı)

	Yaş	N	$\bar{X}$	S.s	T	P
Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği kullanabiliyorum.	30 yaş ve altı	35	3,66	1,282	1,001	,321
	31 yaş ve üstü	30	3,33	1,322		
Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanının ortaya çıktığını düşünüyorum.	30 yaş ve altı	35	4,37	,646	1,206	,232
	31 yaş ve üstü	30	4,13	,937		
Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.	30 yaş ve altı	35	4,09	,742	2,271	,027
	31 yaş ve üstü	30	3,53	1,196		
Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin ortaya çıkmasını sağlıyor.	30 yaş ve altı	35	4,34	,591	,625	,534
	31 yaş ve üstü	30	4,23	,817		
Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları aktif bir şekilde rol alabiliyor.	30 yaş ve altı	35	4,31	,676	,255	,799
	31 yaş ve üstü	30	4,27	,828		
Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde	30 yaş ve altı	35	4,37	,731	-,149	,882

en aza indirgendiğini düşünüyorum.	31 yaş ve üstü	30	4,40	,814		
Görsel uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.	30 yaş ve altı	35	3,89	1,157	-,173	,863
	31 yaş ve üstü	30	3,93	1,048		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre anketin “16. Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.” maddesine verdikleri yanıtlar arasındaki farklara ait t değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken diğer maddelere ilişkin t değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anketin yaşlarına göre anketin “16. Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.” maddesine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark varken anketin diğer maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Tablonun incelenmesine devam edildiğinde, anketin “16. Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.” maddesinde 30 yaş ve altındaki öğretmenlerin 31 yaş ve üstündeki öğretmenlere göre aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak 30 yaş ve altındaki öğretmenlerin 31 yaş ve üstündeki öğretmenlere göre anketin “16. Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.” maddesine daha fazla olumlu yanıt vermişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre ankete verdikleri yanıtlar arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla Kruskal Wallis H testi uygulanmış ve bulgular Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre ankete verdikleri yanıtlar arasındaki farkla ilgili bulgular

	Fakülte	N	$\bar{X}$	S.s	KW	P	Fark
Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	Eğitim	53	3,42	1,064			
	Güzel Sanatlar	6	4,17	,753	3,934	,140	-
	Diğer	6	4,00	,894			
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmalarını takip ediyorum.	Eğitim	53	3,70	,799			
	Güzel Sanatlar	6	3,33	1,211	,853	,653	-
	Diğer	6	3,67	1,033			
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmalarını görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.	Eğitim	53	4,15	,841			
	Güzel Sanatlar	6	4,50	,837	1,552	,460	-
	Diğer	6	4,33	,516			
Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyacı duyuyorum.	Eğitim	53	3,60	1,025			
	Güzel Sanatlar	6	3,00	1,265	1,655	,437	-
	Diğer	6	3,50	1,049			
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.	Eğitim	53	3,53	1,203			
	Güzel Sanatlar	6	2,67	1,366	2,452	,293	-
	Diğer	6	3,50	,837			
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum.	Eğitim	53	3,74	1,211			
	Güzel Sanatlar	6	2,67	1,211	4,081	,130	-
	Diğer	6	3,83	,753			
Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	Eğitim	53	4,21	,817			
	Güzel Sanatlar	6	4,67	,516	2,567	,277	-
	Diğer	6	4,33	,516			
Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.	Eğitim	53	4,32	,701			
	Güzel Sanatlar	6	5,00	,000	7,831	,020	2>1
	Diğer	6	4,33	,516			
	Eğitim	53	4,40	,716			

Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.	Güzel Sanatlar	6	5,00	,000	6,415	,040	2>1
	Diğer	6	4,33	,516			
Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.	Eğitim	53	4,43	,721			
	Güzel Sanatlar	6	5,00	,000	8,763	,013	2>3
	Diğer	6	4,00	,632			
Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.	Eğitim	53	4,42	,719			
	Güzel Sanatlar	6	4,83	,408	9,072	,011	2>3
	Diğer	6	3,83	,408			
		N	$\bar{X}$	S.s	KW	P	Fark
Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.	Eğitim	53	4,30	,868			
	Güzel Sanatlar	6	4,83	,408	5,471	,065	-
	Diğer	6	4,00	,632			
Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik planlayabiliyorum.	Eğitim	53	3,51	1,339			
	Güzel Sanatlar	6	4,33	1,211	2,762	,251	-
	Diğer	6	3,83	,753			
Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği kullanabiliyorum.	Eğitim	53	3,40	1,335			
	Güzel Sanatlar	6	4,17	1,329	2,405	,300	-
	Diğer	6	3,83	,753			
Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanın ortaya çıktığını düşünüyorum.	Eğitim	53	4,26	,788			
	Güzel Sanatlar	6	4,17	1,169	,024	,988	-
	Diğer	6	4,33	,516			
Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.	Eğitim	53	3,77	1,012			
	Güzel Sanatlar	6	4,33	1,211	2,561	,278	-
	Diğer	6	3,83	,753			
Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin ortaya çıkmasını sağlıyor.	Eğitim	53	4,25	,731			
	Güzel Sanatlar	6	4,67	,516	2,323	,313	-
	Diğer	6	4,33	,516			
	Eğitim	53	4,28	,717			

Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları aktif bir şekilde rol alabiliyor.	Güzel Sanatlar	6	4,33	1,211	,855	,652	-
	Diğer	6	4,33	,516			
Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde en aza indirgendini düşünüyorum.	Eğitim	53	4,32	,803			
	Güzel Sanatlar	6	4,67	,516	2,085	,353	-
	Diğer	6	4,67	,516			
Görsel uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.	Eğitim	53	3,77	1,137			
	Güzel Sanatlar	6	4,67	,516	4,601	,100	-
	Diğer	6	4,33	,816			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre anketin “8. Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum” “9. Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.”, “10. Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” ve “11. Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.” maddelerine verdikleri yanıtlar arasındaki farklara ait KW değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken diğer maddelere ilişkin KW değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin mezun oldukları fakültelere göre anketin “8. Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.”, “9. Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.”, “10. Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” ve “11. Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.” maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark varken anketin diğer maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

“8. Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum”, “9. Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.”, “10. Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” ve “11. Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog

kurabiliyor.” maddelerinde farkın hangi fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında olduğunu anlamak amacıyla Tamhane T2 Post Hoc testi uygulanmıştır.

Tamhane T2 Post Hoc testi sonucu “8.Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.” ve “9. Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.” maddelerinde güzel sanatlar fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin aritmetik ortalamasının eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. “8.Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.” ve “9. Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.” maddelerine güzel sanatlar fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere göre daha fazla olumlu yanıt verdikleri söylenebilir.

Tablonun incelenmesine devam edildiğinde, Tamhane T2 Post Hoc testi sonucu “10. Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” ve “11. Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.” maddelerinde güzel sanatlar fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin aritmetik ortalamasının diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. “10. Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.” ve “11. Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.” maddelerine güzel sanatlar fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre daha fazla olumlu yanıt verdikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ankete verdikleri yanıtlar arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t testi uygulanmış ve bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ankete verdikleri yanıtlar arasındaki farkla ilgili bulgular

	Kıdem	N	$\bar{X}$	S.s	T	P
Çoklu zeka kuramı hakkında yeterli bilgiye sahibim.	1-5 yıl	37	3,32	1,107	-1,936	,057
	6 yıl ve üstü	28	3,82	,905		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları takip ediyorum.	1-5 yıl	37	3,73	,693	,700	,488
	6 yıl ve üstü	28	3,57	1,034		
Çoklu zeka kuramı hakkında yapılan çalışmaları görsel sanatlar öğretmenleri açısından yararlı buluyorum.	1-5 yıl	37	4,11	,774	-1,047	,299
	6 yıl ve üstü	28	4,32	,863		
Çoklu zeka kuramını uygularken uzman yardımına ihtiyaç duyuyorum.	1-5 yıl	37	3,65	1,006	,975	,333
	6 yıl ve üstü	28	3,39	1,100		
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.	1-5 yıl	37	3,70	1,199	2,030	,047
	6 yıl ve üstü	28	3,11	1,133		
Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken çok zaman harcıyorum.	1-5 yıl	37	3,84	1,167	1,489	,142
	6 yıl ve üstü	28	3,39	1,227		
Çoklu zeka kuramının görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,30	,777	,424	,673
	6 yıl ve üstü	28	4,21	,787		
Çoklu zeka kuramının öğrencilere etkin bir rol sağladığını düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,49	,559	1,404	,165
	6 yıl ve üstü	28	4,25	,799		
Çoklu zeka kuramı ile birlikte öğrencilerin kendilerini derslerde daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,54	,558	1,283	,204
	6 yıl ve üstü	28	4,32	,819		
Çoklu zeka kuramı ile öğrenciler dersi daha eğlenceli buluyor.	1-5 yıl	37	4,54	,605	1,241	,219
	6 yıl ve üstü	28	4,32	,819		
Çoklu zeka kuramı ile öğretmenler ve öğrenciler daha fazla diyalog kurabiliyor.	1-5 yıl	37	4,51	,607	1,512	,135
	6 yıl ve üstü	28	4,25	,799		
Çoklu zeka kuramı sayesinde derslerin daha verimli olduğunu düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,41	,832	,917	,363
	6 yıl ve üstü	28	4,21	,833		
Çoklu zeka kuramına yönelik derslerimde etkinlik planlayabiliyorum.	1-5 yıl	37	3,46	1,406	-1,118	,268
	6 yıl ve üstü	28	3,82	1,124		

Tablo 6 (devamı)

	Kıdem	N	$\bar{X}$	S.s	T	P
Çoklu zeka kuramı ile birlikte derslerimde birden fazla etkinliği kullanabiliyorum.	1-5 yıl	37	3,27	1,367	-1,718	,091
	6 yıl ve üstü	28	3,82	1,156		
Derslerimde çoklu zeka kuramını kullanarak yapılan etkinliklerde, öğrencilerin birden fazla zeka alanın ortaya çıktığını düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,30	,777	,414	,681
	6 yıl ve üstü	28	4,21	,833		
Çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabiliyorum.	1-5 yıl	37	3,73	1,045	-,927	,357
	6 yıl ve üstü	28	3,96	,962		
Çoklu zeka kuramını uygularken verdiğim görevler bir çok becerinin ortaya çıkmasını sağlıyor.	1-5 yıl	37	4,24	,597	-,646	,521
	6 yıl ve üstü	28	4,36	,826	-,618	,540
Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka alanları aktif bir şekilde rol alabiliyor.	1-5 yıl	37	4,24	,683	-,608	,545
	6 yıl ve üstü	28	4,36	,826		
Çoklu zeka kuramı sayesinde bireysel farklılıkların derslerde en aza indirgendığını düşünüyorum.	1-5 yıl	37	4,41	,599	,250	,803
	6 yıl ve üstü	28	4,36	,951		
Görsel uzamsal zekayı etkin olarak kullanabiliyorum.	1-5 yıl	37	3,84	1,143	-,585	,560
	6 yıl ve üstü	28	4,00	1,054		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre anketin “5. Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.” maddesine verdikleri yanıtlar arasındaki farklara ait t değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken diğer maddelere ilişkin t değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre anketin “5. Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.” maddesine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark varken anketin diğer maddelerine verdikleri yanıtlar açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Tablonun incelenmesine devam edildiğinde, anketin “5. Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.” maddesinde mesleki kıdemi 1-5 yıl olan

öğretmenlerin mesleki kıdemi 6 yıl ve üstündeki öğretmenlere göre aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlerin mesleki kıdemi 6 yıl ve üstündeki öğretmenlere göre anketin “5. Çoklu zeka kuramını derslerimde uygularken zorlanıyorum.” maddesine daha fazla katılarak çoklu zeka kuramını derslerde uygularken zorlandıklarını belirtir yönde yanıtlar vermişlerdir.

4.2. Yorum

Araştırmada kullanılan “Çoklu Zeka Kuramına Göre Görsel Sanatlar Öğretmen Yeterlilikleri Anketinin içyapı tutarlılığını anlamak amacıyla Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve 0.844 olarak yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, araştırmada kullanılan “Çoklu Zeka Kuramına Göre Görsel Sanatlar Öğretmen Yeterlilikleri Anketi” nin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın uygulama sonuçlarına göre, görsel sanatlar öğretmenlerinin ÇZK hakkında bilgiye sahip oldukları ve kuramı tanıdığı görülmektedir. Öğretmenlerin kuram hakkında yapılan çalışmaları yakından takip ettikleri ve yararlı buldukları ölççeğe verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

Yapılan çalışmalar neticesinde görsel sanatlar öğretmenlerinin ÇZK' nı uygularken zorlandıkları belirtilmiştir. Bu zorluklara dayanak olarak kuramın uygulamada çok zaman aldığı ortaya çıkmıştır. Görsel sanatlar dersinin müfredatta, ortaokullarda tek ders saati olarak işlenmesi bu durumun sonucudur. Öğrencilerin tek ders saatinde uygulanan etkinlikleri yetiştiremedikleri ve bu zaman yetersizliğinden çoğu etkinliklerin yapılamadığı belirtilmiştir. Aynı zamanda uygulamada görülen bu zorluğun bir diğer sebebi de malzeme eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin ekonomik durumuna göre kimi öğrencilerin malzeme getirememesi de etkinliklerin bir kısmının yapılamadığını ortaya çıkarmaktadır. İmkanlar doğrultusunda her okulda atölye odasının olmaması da uygulamadaki bu zorlukların göstergelerinden biridir.

Görsel sanatlar öğretmenleri, ÇZK' nın öğrencilerde etkin bir rol aldığını düşünmektedirler. ÇZK ile birlikte öğrencilerin derslerde kendilerini daha iyi ifade ettiklerini ve dersleri daha eğlenceli bulduklarını düşünmektedirler. Öğretmen ve öğrenci arasında daha etkili bir diyalog kurulduğu ve derslerin daha verimli olduğu belirtilmektedir.

Öğretmenler, görsel sanatlar eğitimi dersinde ÇZK' nı kullanırken birçok becerinin ortaya çıktığını düşünmektedirler. Bu beceriler; yaratıcı düşünme becerisi, gözlem becerisi, araştırma becerisi, sosyal ve kültürel katılım becerisi, girişimcilik becerisi, eleştirel düşünme becerisi, iş birliği vb gibi... Ortaya çıkan becerilerde bazı zeka

alanları aktif bir şekilde rol almaktadır. Öğrencilerde birden fazla zeka alanı aynı anda görülmektedir.

Öğretmenler, görsel sanatlar eğitimi dersinde çoklu zeka alanlarını kullanırken, çok sayıda etkinlik ile birden fazla öğrenciye ulaşabilmektedir. Etkinliklere örnek verecek olursak; gösterip yaptırma, örnek olay incelemesi, eğitici oyunlar, altı şapka tekniği (çeşitli renklerdeki şapkalara göre düşünme tekniği), grupla resim yapma, drama, tiyatro, karikatür çizme, doğa ve müze gezileri, resimde renkli boya teknikleri olarak sulu boya, pastel boya, kuru boya, yağlı boya, akrilik boya, kolaj, fresk tekniği, sanatsal münazara, heykel, fotoğraf, seramik, kil çalışmaları, yüksek baskı teknikleri gibi örnekler çoğaltılabilir. Bu etkinlikler imkanlar doğrultusunda daha da zenginleştirilebilmektedir.

Tez çalışmasından elde edilen bulguların, ulusal ve uluslararası araştırmacılara bilimsel araştırmalarda; görsel sanatlar öğretmenlerine de yeni ve verimli etkinlikler oluşturmak için katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilecek olumlu sonuçlar doğrultusunda, çıkan ürünün akademik çalışmalar yapan yayınlarda paylaşılması düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Görsel sanatlar öğretmenleri derslerinde çoklu zeka etkinliklerini kullanarak dersin daha eğlenceli ve aktif bir şekilde işlenmesini sağlayabilir. Çoklu zeka etkinliklerinden görsel-uzamsal zekaya en yakın olan ve diğer zeka alanlarını da işe koyacak olan, örneğin; altı şapka tekniği, tartışma, drama, sanatsal münazara, hayal kurma, grupla resim yapma teknikleri, karikatür, heykel, geziler vb... teknikleri derslerinde uygulayan öğretmen daha verimli sonuçlar alacaktır. Öğrenciler bu etkinlikleri uygulayarak bütün zeka alanlarıyla tanışacağından birçok zeka alanını etkin bir şekilde kullanacaktır.

Görsel sanatlar dersinin öğrenciye sunduğu fırsatların ÇZK ile ilişkilendirilerek daha fazla öğrenciye ulaşılması sağlanabilir. Birden fazla etkinliğin kullanılması öğrencinin günlük hayatı daha kolay kavramasına yardımcı olacaktır. Ve bireyler ilgi alanlarına göre performans göstererek daha aktif bir şekilde kendilerini ifade etmeyi

öğreneceklerdir. Bireysel farklılıklara saygı duymayı öğreneceklerdir. Duygu ve düşüncelerini, hayallerini görsel sanatlar teknikleriyle ifade etmeyi yaşam stillerine katacaklardır.

“Tüm alanlarda olduğu gibi, görsel sanatlar eğitimi alanında da bütün öğrencileri ilgilendiren ders içeriklerinin hazırlanması derse katılımı artırır. Böylece farklı zekâ alanlarına sahip öğrencilerden değişik ürünler ortaya çıkabilir. Bu, Görsel Sanatlar eğitiminin amaçları açısından mumla aranan bir durumdur. Örneğin, sadece iki boyutlu çalışmalarla uygulanan “renk” konusunun, drama, kukla tiyatrosu, şiir gibi etkinliklerle çeşitlendirilmesi konuyu daha geniş boyutlara taşıyabilir. Görsel Sanatların birçok alanını kapsayan zengin içerikli dersler ortaya çıkabilir” (Ayaydın, 2009, s.58).

Araştırmanın bulgularına göre ÇZK temelli öğretimin öğretmenlerin kendi alanlarına olan katkısını arttırması ve öğrencilerin akademik başarılarını, derse karşı ilgilerini ve derse devamlarını arttıracığı düşünülmektedir.

ÇZK, görsel sanatlar dersine uygun bir öğretimdir. Görsel sanatlar öğretmenleri kuramı iyice araştırıp bilmeli ve derslerinde uygulamalıdır.

“Çağımızın ilerlemiş teknolojisi ile yeni buluşların günlük yaşantımıza değişiklikler getirmesiyle, sanat eğitiminde yeniliklere olan ihtiyaç daha da artmıştır. Bu nedenle Çoklu Zeka Kuramının getirdiği eğitim felsefesi, kuramsal olarak sanat eğitiminde ihtiyaç duyulan temel kaynağı oluşturarak, teknolojinin bize sunduğu imkanları sanat eğitimine adapte edebilecek bir yenilik olarak görülebilir” (Ayaydın, 2004b).

BÖLÜM VI

6. KAYNAKÇA/ BİBLİYOGRAFYA

- Altan, M. Z. (1999).“ Çoklu Zeka Kuramı” , İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, s. 4
- Artut, K. Yolcu, E. Aykaç, V. K. Ünalın, T. Yılmaz, M. Maccario, N.K. (2010). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, s. 98, 2. Baskı Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atan, A. (2006). *Resimli Resim Sözlüğü*, s.312, 1.baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Ayaydın, A. (2004a). "Çoklu Zeka Kuramında Sanat Eğitimi Yaklaşımı", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1),48-54
- Ayaydın, A. (2004b).“Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Yöntemi ve Uygulama Örneği” , *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(15), 18-30, 2004
- Ayaydın, A. (2009). “Eğitimde Çoklu Zeka Yansımaları ve Görsel Sanatlar” , *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(52-62), s, 56, 57, 58.
- Ayaydın, A. (2015). *Çoklu Zeka Tabanlı Görsel Sanatlar Eğitimi*, s.49, 2. Baskı, İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2017). “Çoklu Zeka Tabanlı Görsel Sanatlar Eğitiminde Bir Öğretim Yöntemi Olarak Müze Eğitimi”, s.15, Milli Eğitim, Sayı-214.
- Başaran, I. (2004). “Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı: Bir İnceleme”, *Ege Eğitim Dergisi*, s. 8, 2004(5):7-15.
- Başbay, A. (2005).“Çoklu Zeka Uygulamasına Katılan Öğretmenlerin Ve Öğrencilerin Uygulama Hakkındaki Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim Dalı.

Bümen, N. T. (2005). *Okulda Çoklu Zeka Kuramı*, s. 9, 3 Baskı, Ankara, Pegem Yayıncılık

Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s.14, 17.baskı, Ankara: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık

Clark, F. (1972). " Zeka ", (Çev. Rengin Ufuk Sarier,2019), s. 206.

Çankırılı, A. (2012). *Çocuk Resimlerinin Dili*, s. 218, 4. Baskı, İstanbul: Zafer Yayınları

Eroğlu, Ö. (2013). *Plastik Sanatlar Sözlüğü*, s.67, s. 114, 1. Baskı, İstanbul: Tekhne Yayınları

Gardner, H. (2006). *Çoklu Zeka Yeni Ufuklar*, (çev. Hekimoğlu Gül, A.) s.17,18,20, 27, 29,31. 2. Baskı, İstanbul: Optimist Yayıncılık

Gardner, H. (2021). *Zihin Çerçeveleri Çoklu Zeka Kuramı*, çev. Kılıç. E., Tunçgenç. G.) s. 61, 155, 189, 264, 4. baskı, İstanbul: Alfa Yayıncılık

Kanat, S. (Eylül, 2008). *Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya

Kömür, E. (2020). *BAHÇEM /Eğitim ve Kültür Dergisi*, s, 80, yeni sayı_yaslı.indd, 07.10.2020

Peşkersoy, E. Yıldırım, O. (2011). *MEB. İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretmen Kılavuzu*, s. 189, 4. Baskı. İstanbul: Devlet Kitapları, Aykut Basım Yayın.

Saban, A. (2005). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*, s.7,12, 5. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Saban, A. (2010). *Çoklu Zeka Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması*, s.1, 13, 15. 6.baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

San, İ. (2008). "Sanat ve Eğitim", s. 129, 4. Baskı, Ankara; Ütopya Yayınevi.

Süitor, G. (2006). *Temel Sanat Eğitimi, Aynanın Gerçeği*, S.11,3. Baskı, İstanbul; Tıglat Matbaacılık

Talu, N. (1999). "Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15: 164-172, s. 166

Topçu, E. (1999). "Zeka Öğrenme Ve Düşünme", *Dini Araştırmalar*, Eylül-Aralık 1999, C.2, s.5

Turani, A. (1993). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, S.56, 19. Basım, İstanbul; Remzi Kitabevi

Turgut, Ü., Salar, R., Aksakallı, A., Gürbüz, F. (2016). "Bireysel Farklılıkların Öğretim Sürecine Yansımalarına Dair Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma", *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl :2016, Cilt: 11, Sayı:2.

Yolcu, E., Yılmaz, M., Kuruoğlu, Maccario, N., Ünalın, T., Aykaç, V. (2010). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, s. 46, 48, 2. Baskı: Ankara, Anı Yayıncılık.

6.1. GÖRSEL KAYNAKÇA

Görsel 1: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul, (yazarın arşivinden).

Görsel 2: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışmaları, 2021, İstanbul, (yazarın arşivinden).

Görsel 3: Gülhan Karagöz, 2022, İstanbul (yazarın arşivinden).

Görsel 4: Fotoğraf, Gülhan Karagöz, İstanbul Yapı Kredi Kültür Sanat Kitabevi, (yazarın arşivinden)

Görsel 5:

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0hap_Hulusi_G%C3%B6rey#/media/Dosya:%C4%B0hap_Hulusi_Alfabe.jpg

Görsel 6: Gülhan Karagöz, Seramik Örneği, 2023 (yazarın arşivinden).

Görsel 7: Gülhan Karagöz, 2022, Edirne (yazarın arşivinden).

Görsel 8: Alexandre Vallaury, İstanbul Arkeoloji Müzesi, 1869 (Fotoğraf, yazarın arşivinden).

Görsel 9:

<https://serkanhizli.wordpress.com/2016/08/09/kitap-okuyan-kadinlar/>

Görsel 10: Gülhan Karagöz, Resim Atölye Çalışması, 2021, İstanbul (yazarın arşivinden).

Görsel 11:

<https://irhm.msgsu.edu.tr/collection/omer-adil-kizlar-atolyesi/>

Görsel 12: <https://www.mfah.org/calendar/mathematics-art-mc-escher>.

Görsel 13: Fotoğraf, Gülhan Karagöz, 2019, Malatya Konser Salonu (yazarın arşivinden).

Görsel 14:

<https://www.artnet.com/artists/fikret-mualla/cazc%C4%B1lar-1jxieY100EiLdaYeo3ZZHA2>

Görsel 15:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Bale_S%C4%B1n%C4%B1f%C4%B1_%28Degas,_Metropolitan_Sanat_M%C3%BCzesi%29

Görsel 16: Fotoğraf, Gülhan Karagöz, 2022, Erzurum Palandöken Kayak Merkezi (yazarın arşivinden).

Görsel 17:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaz_Mevsimi_%28Renoir%29#/media/Dosya:Lise_with_a_Parasol.jpg

Görsel 18:

<https://www.kulturportali.gov.tr/portal/seref-akdik>

Görsel 19:

<https://www.istanbulsanatevi.com/teknikler/resim/fikret-mualla-selamlasma/>

Görsel 20:

<https://nesetgunal.org/tr/portfolio/baslica-yagli-boya-eserleri/>

Görsel 21:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Vincent_Van_Gogh%27un_yapt%C4%B1%C4%9F%C4%B1_kopyalar

Görsel 22: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 23: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 24: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 25: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 26: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 27: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 28: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 29: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 30: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 31: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 32: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 33: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 34: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 35: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 36: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 37: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 38: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 39: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 40: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 41: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 42: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 43: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 44: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 45: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 46: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 47: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 48: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 49: Öğrenci Çalışması, Okul, sınıf/ atölye ortamı

Görsel 50: Öğrenci Çalışması, Okul dışı etkinlikler, alan gezileri

